

Treball de Fi de Grau

Títol

Contra la censura, periodisme:
l'obra de l'Agència Popular
Informativa

Autoria

Aleix Voltà Aparicio

Professorat tutor

Teresa Ferré Panisello

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	
Comunicació Interactiva	
Comunicació de les Organitzacions	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

Del 3 al 7 de juny de 2024	X
26 de juliol de 2024	

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Contra la censura, periodisme: l'obra de l'Agència Popular Informativa		
Castellà:	Contra la censura, periodismo: la obra de la Agència Popular Informativa		
Anglès:	Against censorship, journalism: the work of the Agència Popular Informativa		
Autoria:		Aleix Voltà Aparicio	
Professorat tutor:		Teresa Ferré Panisello	
Curs:	2023/24	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme
			Publicitat i Relacions Públiques
			Comunicació Interactiva
			Comunicació de les Organitzacions

Paraules clau (mínim 3)

Català:	API, franquisme, periodisme, butlletí, premsa, censura, contrainformació
Castellà:	API, franquismo, periodismo, boletín, prensa, censura, contrainformación
Anglès:	API, spanish dictatorship, journalism, press, bulletin, censorship, counterinformation

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Primer estudi acadèmic que analitza els continguts tractats en el butlletí informatiu publicat per l'Agència Popular Informativa, mitjà clandestí que va estar actiu durant els últims anys de dictadura franquista i que va ser concebut com una acció contrainformativa envers la premsa oficial del règim dictatorial.
Castellà:	Primer estudio académico que analiza los contenidos tratados en el boletín informativo publicado por la Agencia Popular Informativa, medio clandestino que estuvo activo durante los últimos años de dictadura franquista, y que fue concebido como una acción contrainformativa hacia la prensa oficial del régimen dictatorial.
Anglès:	First academic study of the contents of the newsletter published by the Agència Popular Informativa, a clandestine media that was active during the last years of the spanish dictatorship and which was conceived as a counter-informative action towards the official press of the dictatorial regime.

AGRAÏMENTS

A tots els meus avis,
responsables que avui tingui la possibilitat i els recursos necessaris
per presentar aquest treball, del qual mai en podran veure el resultat
final.

A l'Àlex,
per haver-se convertit en un suport imprescindible que m'ha permès mantenir els ànims i la
voluntat per concloure aquesta recerca.

Índex de continguts

1. Introducció	6
1.1. Definició de l'objecte d'estudi	6
1.2. Objectius de la recerca	7
1.3. Preguntes de recerca	8
2. Metodologia	9
2.1. Definició del model d'estudi	11
2.2. Univers i mostra escollida	12
2.3. Regles de l'anàlisi	12
3. Contextualització de la qüestió	15
3.1. Context polític i social del tardofranquisme	15
3.2. Context periodístic: legislació en matèria de premsa	16
3.2.1 La llei de Premsa i Impremta de 1966	18
3.2.2. Sancions a la llibertat d'expressió	19
3.3. La situació de clandestinitat a Catalunya	21
3.3.1. La creació de l'Agència Popular Informativa	23
4. Anàlisi externa. Estudi del mitjà	24
4.1. El funcionament d'API	24
4.2. Característiques formals de les publicacions	26
4.3. Activitat del mitjà	31
4.4. Tasca periodística	32
5. Anàlisi quantitativa. Especialització i evolució dels continguts	33
6. Anàlisi qualitativa. Tractament periodístic	38
7. Conclusions	46
8. Bibliografia emprada	51
9. Annexos	64

Índex de figures

Taula 1. Recompte dels continguts publicats per API al seu butlletí	13
Taula 2. Exemple de la fitxa base per dur a terme l'anàlisi de contingut del butlletí	14
Taula 3. Sancions econòmiques i d'inhabilitació que contempla la llei de premsa de 1966	20
Imatge 1. Exemplar d'una plana del butlletí informatiu d'API	26
Imatge 2. Exemplar de la revista clandestina <i>Bandera Roja</i>	27
Imatge 3. Exemplar de la revista clandestina <i>Adelante</i>	27
Imatge 4. Portada del número 50 del butlletí, publicat el 9 de juny 1974	28
Imatge 5. Fragment del número 31 del butlletí, publicat el 9 de setembre de 1973	29
Gràfic 1. Temàtica de les notícies publicades al butlletí informatiu d'API.	35
Gràfic 2. Nombre de publicacions d'API per cada quadrimestre	36
Gràfic 3. Vegades que es tracta un tema en el butlletí informatiu	37
Imatge 6. Fragment del número 41 del butlletí, publicat el 31 de gener de 1974	40

1. Introducció

1.1. Definició de l'objecte d'estudi

L'Agència Popular Informativa (API) va ser un mitjà de comunicació clandestí que va estar actiu entre els anys 1972 i 1976 a Catalunya. Aquest període d'activitat se situa en un moment en què el sistema polític a Espanya era una dictadura autoritària, encapçalada pel dictador Francisco Franco.

En l'àmbit periodístic, aquest període, definit per autors com Sánchez Recio (2015) com “tardofranquisme”, està inevitablement vinculat a una censura de la llibertat de la premsa en totes les seves formes (televisió, ràdio i premsa escrita), motiu pel qual s'editen un seguit de publicacions de caràcter clandestí, com és el cas de l'API.

La principal producció periodística d'aquesta agència clandestina ser l'edició d'un butlletí quinzenal que va arribar als setanta números publicats entre 1972 i 1976. L'activitat d'API buscava desacreditar la premsa oficial del règim i informar sobre l'estat de la societat catalana, com, per exemple, la situació dels moviments antifranquistes presents a Catalunya com el moviment universitari, obrer o nacionalista, en un exercici que els mateixos membres d'API, com Antoni Batista (2015) defineixen com un servei “contrainformació”.

No es pot entendre tota la història recent de la premsa escrita d'un país —en aquest cas, Espanya— sense analitzar-ne les publicacions clandestines. Ignorar aquestes publicacions que, per la seva condició, no tenien una difusió equivalent a la premsa legal és assolir una visió parcial i esbiaixada de la història de la premsa i, en definitiva, del periodisme en general.

Cal abordar aquest problema amb a través d'una anàlisi dels continguts d'API —amb el seu butlletí quinzenal com a mostra principal— que pugui arribar a definir i situar un exemple de referència sobre com era la premsa escrita, catalana i clandestina a la primera part de la dècada dels anys setanta. Aquesta definició de la tasca d'API pot servir per a contribuir en la creació d'un punt de referència i d'una visió històrica més àmplia sobre el periodisme català i clandestí de finals de la dictadura franquista.

L'estudi d'un mitjà clandestí es justifica, en primer lloc, per una qüestió personal i professional. Com a estudiant de periodisme, trobo una qüestió d'interès legítima tenir la voluntat de conèixer com era l'exercici del nostre ofici en un context marcat per la censura i la repressió. La condició de clandestinitat podia limitar elements bàsics del procés d'edició de premsa escrita com ara el tractament de la informació, la distribució o fins i tot la maquetació dels continguts en paper. Es tracta d'un procés de creació completament antagònic al periodisme que s'ensenya avui dia a les facultats i al que s'exerceix en l'àmbit laboral.

Actualment, resulta senzill accedir a la consulta dels documents d'API, gràcies al fet que bona part de la col·lecció -no tota- es troba digitalitzada a l'Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Malgrat això, només existeix una aportació acadèmica sobre aquest mitjà que es va realitzar abans de la creació d'aquest repositori digital. L'edició de 1995 de *Treballs de comunicació*, un recopilatori editat per la Societat Catalana de Comunicació, inclou un article acadèmic autoria de Javier Tébar Hurtado, que, en tretze planes, explica el context en què sorgeix el mitjà i esmenta algunes de les dificultats que API es va trobar en l'exercici de l'activitat clandestina. El mateix Tébar Hurtado (1995) considera aquest article com una “aportació puntual” sobre la qüestió d'API i tampoc pretén estudiar els seus continguts en profunditat.

Existeix una segona aportació sobre API que, tot i no ser acadèmica en l'estricta significat de la paraula, també resulta de gran interès: es tracta d'un article autoria Carme Vinyoles, Miquel Torns i Pau Lanao publicat a *Capçalera* l'any 1989 que explica en detall —gràcies al testimoni dels periodistes que hi van participar API— com es duia a terme el procés d'edició i distribució d'API.

1.2. Objectius de la recerca

Les publicacions de l'Agència Popular Informativa es poden consultar fàcilment gràcies a la seva conservació i, tot i això, els seus continguts són un aspecte que, acadèmicament, mai han estat tractats en profunditat. Per això aquest estudi resulta d'especial interès: no només per conèixer com es practicava el periodisme en un context polític tan complicat, sinó perquè també es pot entendre com una contribució completament nova i única, no només sobre la història d'API: treballar una monografia sobre el butlletí també esdevé una contribució a la història de la premsa catalana i, en definitiva, a la història del periodisme en general.

L'objectiu principal d'aquesta recerca és conèixer quin valor periodístic i rol va tenir el butlletí d'API com a publicació clandestina d'API a través de l'anàlisi dels continguts. Per assolir aquest objectiu és necessari establir objectius específics en vista d'entendre el treball periodístic de l'API i així poder complementar l'objectiu principal.

- Fer una contextualització acurada del moment en què s'inicia API: dibuixar la situació política i social que envolta la creació i actuació d'un mitjà clandestí és un aspecte clau per valorar la seva tasca gràcies a entendre les condicions en què va treballar.
- Analitzar el tractament de la informació: estudiar com API presentava i contextualitzava la informació tot i trobar-se en un context en què era necessari prioritzar la difusió dels continguts.
- Estil i perspectiva ideològica: API es pot definir en el concepte contrainformació envers la premsa oficial del règim franquista. Amb l'estudi dels seus continguts, es pot entendre fins a quin punt aquest caràcter 'contrainformatiu' pot coexistir amb la tasca informativa i independent que API volia oferir.
- Avaluar la temàtica dels continguts: resulta interessant fer un estudi de quins són els temes més especialitzats —o més habituals— de les publicacions per entendre la qualitat del producte periodístic que oferia el butlletí d'API.

1.3. Preguntes de recerca

Una forma de respondre aquests objectius és a través del plantejament d'unes preguntes de recerca respecte a la qüestió:

- Pregunta principal. Quina és la importància periodística i social de l'API com a mitjà clandestí produït al tardofranquisme català?
- Pregunta específica 1. Quin era el clima polític previ a la creació de l'API i quines garanties tenia la premsa durant aquest període de la dictadura franquista?
- Pregunta específica 2. Quins aspectes de les notícies publicades per API (fonts, protagonistes, estil narratiu, etc.) es prioritzaven?

- Pregunta específica 3. És l'API un exemple de periodisme centrat en els fets o, en tractar-se d'un mitjà 'contrainformatiu', es deixa emportar pel seu caràcter antifranquista, en incloure opinions i valoracions en la seva informació?
- Pregunta específica 4. Per a qui estava destinat el butlletí d'API? Quin era el sector de la població catalana més interessada a llegir els continguts de l'Agència?

La premissa a partir de la qual s'inicia aquesta investigació és que, tot i el seu caràcter de 'contrainformació', el butlletí quinzenal de l'API és un exemple de periodisme professional, responsable d'una tasca periodística que va oferir una representació acurada dels esdeveniments al voltant de la societat catalana del tardofranquisme.

2. Metodologia

El mètode de recerca escollit és l'anàlisi de contingut, tècnica que permet fer un estudi sistemàtic, profund i exhaustiu d'un contingut escrit com és el butlletí. Abans cal definir les pautes i regles d'anàlisi que cal de tenir compte durant tot aquest procés de la investigació.

Per poder entendre l'objecte d'estudi abans cal fer una contextualització històrica, social i econòmica del moment en què sorgeix el butlletí d'API per poder relacionar aquests factors històrics amb els resultats de la investigació. Gràcies en bona part a l'article de *Capçalera* i articles de membres d'API, es pot dur a terme una anàlisi externa del mitjà a manera de presentació de l'Agència Popular Informativa i de la investigació dels seus continguts, procés que permetrà donar resposta a les qüestions que es plantegen a continuació.

El mètode d'investigació escollit per aquesta recerca és l'anàlisi de contingut, tant des de la seva perspectiva quantitativa com qualitativa. Per Martín López (1963) es tracta d'una tècnica d'investigació característica de la sociologia, dissenyada per emprar-se en estudis de ciències socials. Mayring (2000) afegeix que aquesta anàlisi consisteix en un seguit de tècniques sistemàtiques a aplicar per l'estudi d'un contingut.

Berelson (1952) identifica l'anàlisi de contingut com una tècnica d'investigació per a la descripció objectiva, sistemàtica i quantitativa del contingut manifest de la comunicació. L'objectiu d'aquesta tècnica ha estat tema de debat entre els acadèmics: Berelson entén l'anàlisi com una eina descriptiva d'un acte de comunicació, però Hostil (1969) identifica aquest mètode

com una forma de formular deduccions fàctiques. Hostil contempla l'estudi de característiques específiques d'un text com a base teòrica per formular les seves deduccions. En la mateixa línia que Hostil, Krippendorff (2004) també identifica l'anàlisi de contingut com una tècnica destinada a la formulació de deduccions reproduïbles i vàlides a partir de les dades extretes d'un acte de comunicació.

L'anàlisi de contingut no ha de ser necessàriament qualitativa ni quantitativa. Dels tres autors, només un —Berelson— defineix aquesta eina d'investigació com a quantitativa, mentre que els altres dos —Hostil i Krippendorff— no defineixen si l'anàlisi de contingut s'ha d'abordar des d'una perspectiva quantitativa o qualitativa, pel que es podria fer des d'ambdues perspectives.

Guix (2007) reconeix que és possible abordar aquesta eina tant en un sentit tant quantitatiu com qualitatiu. La investigació es basa en l'anàlisi i interpretació de les fonts documentals, i això es pot fer estudiant els continguts en profunditat i de forma especialitzada o estudiar el número de vegades que apareix una determinada paraula en un text, per exemple (Guix, 2007). Tot i que l'anàlisi de continguts no ha de ser obligatòriament amb una perspectiva o l'altra, l'estudi de documents i, en concret, de documents escrits, per López Noguero (2002) acostuma a ser de tipus qualitatiu i constitueix un aspecte principal de les investigacions de documents d'avui dia.

El mateix López Noguero (2002) identifica dos estils d'anàlisi de document: l'extern i l'intern. L'anàlisi externa se centra en el conjunt de circumstàncies socials, polítiques i econòmiques en les quals aquest document sorgeix i que permeten explicar la seva constitució i entendre el valor del missatge que transmet. Per contra, l'estudi intern d'un document es caracteritza per fer una crítica interna a partir d'una interpretació personal i subjectiva, motivada per la intenció de l'investigador.

A partir del model de López Noguero, aquesta investigació també realitza un estudi extern del butlletí d'API que treballa les condicions polítiques, econòmiques i socials en què va sorgir la publicació.

2.1. Definició del model d'estudi

A partir de la idea de Guix, l'anàlisi de contingut la perspectiva d'anàlisi és mixta i utilitza trets tant de la modalitat quantitativa, com per exemple, fer un recompte del número de vegades que es menciona un tema al butlletí, i trets de la modalitat qualitativa, com per exemple l'anàlisi interpretativa de l'estil i les formes utilitzades en les notícies del butlletí.

D'acord amb la distinció plantejada per López Noguero, abans d'iniciar l'anàlisi de contingut en profunditat, la recerca ha de començar amb una contextualització de les circumstàncies socials, polítiques i econòmiques en què sorgeix el butlletí d'API a manera d'anàlisi documental extern, necessari per entendre la importància del missatge que transmet API.

El model d'anàlisi intern dels continguts que s'utilitza en aquesta investigació parteix a partir d'Abela (2019), que estableix un seguit de pautes per a dur a terme una anàlisi de contingut que passa per A) determinar l'objecte o tema d'anàlisi, B) determinar les regles de codificació i C) determinar el sistema de categories. L'objecte d'anàlisi, com ja s'ha mencionat, és el butlletí publicat per API, però, per determinar amb precisió l'objecte d'anàlisi cal determinar també els diferents tipus d'unitats a analitzar.

Krippendorff (1990) distingeix tres idees principals: les unitats de mostreig, les unitats de registre i les unitats de context. Les unitats de mostreig són les porcions de l'univers observat que seran analitzades. En aquesta investigació, aquestes unitats s'entenen com els butlletins que es conserven digitalitzats de l'API, publicats entre 1972 i 1976, i que serveixen de mostra per a fer l'anàlisi.

Les unitats de registre són les parts de la unitat de mostreig —o la mostra— que es poden analitzar de forma aïllada. Hostil (1969) entén les unitats de registre com segments específics d'un contingut. En el cas d'aquest estudi, les unitats de registre són les diferents seccions que inclou un número específic del butlletí d'API.

Per últim, la unitat de context és la porció de la unitat de mostreig que ha de ser examinada per poder caracteritzar una unitat de registre. És a dir, són elements d'una comunicació escrita que poden servir per diferenciar-la d'altres parts de la mostra, com per exemple la portada de

cada butlletí de l'API, on es pot consultar la data de publicació, el número del butlletí i els temes principals a tractar.

2.2. Univers i mostra escollida

L'univers d'aquesta investigació, a partir del qual s'extreu la informació i s'enfoquen després les conclusions del treball, és el conjunt de continguts publicats i digitalitzats en una col·lecció al fons de l'Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB). Cal dir que aquesta col·lecció no està completa i tot i que són poques, manquen algunes edicions. En concret, se'n conserven 66 números de l'API d'un total de 70 que se'n van publicar.

Com aquesta investigació incorpora dues perspectives d'estudi, quantitativa i qualitativa, per a fer l'anàlisi de contingut resulta necessari fer una diferenciació de mostres i establir una mostra quantitativa i una mostra qualitativa.

La mostra quantitativa serà extensiva (vegeu Taula 1) i inclou tots els números del butlletí que se'n conserven a l'Hemeroteca digital de l'AHCB, seixanta-set. Es tracta d'una mostra extensa a partir de la qual es poden extreure unes conclusions vàlides i representatives sobre els temes i esdeveniments més tractats pel butlletí d'API.

Per la condició de profunditat i exhaustivitat en l'anàlisi, la mostra qualitativa ha de ser més reduïda per tal d'assolir els objectius. És per això que es treballarà amb una mostra de 21 edicions del butlletí d'API:

- Els números exactes d'API: *Boletín Informativo* a estudiar són l'1, 3, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37, 41, 46, 50, 53, 55, 59, 61, 63, 65 i el 69.

L'interval de publicacions escollides no arriba en cap cas als dos mesos entre un número i un altre del butlletí. Aquesta mostra quantitativa permet fer un estudi continu i proper de l'evolució dels continguts a estudiar d'API des de l'inici de la seva activitat fins a l'últim butlletí conservat.

Tot i que no és l'objecte d'estudi de la recerca, cal esmentar que el butlletí informatiu no és l'única producció periodística d'API. A l'arxiu digital també es conserven:

- Onze publicacions monogràfiques sota el nom d'*API Dossier*, publicades entre 1972 i 1974.
- Un document recopilatori amb el nom de 103 revistes clandestines, titulat *API: revista de premsa clandestina*, publicat el març de 1974.
- Set exemplars de *Documentos API*, una sèrie de publicacions que l'Agència va editar entre els anys 1973 i 1974.

2.3. Regles de l'anàlisi

Per Hostil (1969), la codificació és el procés pel qual les dades brutes es transformen sistemàticament en unitats que permeten una descripció precisa de les característiques del contingut. Per fer una codificació correcta, cal establir unes regles a aplicar en l'estudi dels números de butlletí.

El procés de codificació de l'estudi es basa en un sistema de categories que Bardin (2002) interpreta com una operació per facilitar la classificació per diferenciació dels elements constitutius d'un conjunt. Aquest concepte és equivalent al plantejament d'Hostil sobre les unitats de registre.

Després d'un estudi inicial dels butlletins d'API, el sistema de categorització més adient és la separació de continguts a partir de la temàtica de les notícies tractades al butlletí, el que permet un recompte quantitatiu de les vegades que API tracta un tema i que permetrà resoldre una qüestió específica de la recerca: quins eren els temes prioritaris a tractar per l'Agència.

Data de publicació (trimestral)	Butlletins publicats	Moviments polítics	Moviment obrer	Moviment popular	Moviment estudiantil	Professionals	Església	Internacional	Prensa	Repressió	Règim
Segon quadrimestre de 1972											
Tercer quadrimestre de 1972											
Primer quadrimestre de 1973											
Segon quadrimestre de 1973											
Tercer quadrimestre de 1973											
Primer quadrimestre de 1974											
Segon quadrimestre de 1974											
Tercer quadrimestre de 1974											
Primer quadrimestre de 1975											
Suspensió d'activitat entre maig i octubre de l'any 1975											
Tercer quadrimestre de 1975											
Primer quadrimestre de 1976											
TOTAL											

Taula 1. Recompte dels continguts publicats per API al seu butlletí.

Aquesta taula, elaborada a partir d'una consulta prèvia i superficial de deu butlletins, suggereix set categories o temàtiques recurrents en els continguts publicats per API. Es farà un recompte de tots els butlletins publicats per cada quadrimestre entre els anys 1972 i 1976, per després anotar en quants butlletins es tracta un tema, el que permet conèixer quins eren els esdeveniments de la societat catalana que més tractava API, el que permet definir si API va oferir una visió àmplia, treballant amb freqüència gran diversitat de temes.

L'anàlisi des de la perspectiva qualitativa és un exercici que es planteja amb l'objectiu de fer una exploració en detall dels continguts del butlletí d'API amb la qual es podrà donar resposta a qüestions fonamentals per a la recerca com saber quin va ser el tractament periodístic que va oferir API tot i ser un mitjà clandestí i d'oposició al règim.

Aquest procés es durà a terme gràcies a una fitxa d'anàlisi, elaborada a partir dels estudis consultats sobre l'anàlisi de contingut i que contempla unes categories a estudiar a l'hora de treballar la mostra qualitativa.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	<i>Edició del butlletí, data de publicació</i>
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	<i>De quina forma es presenta la informació? Responen a les 6W?</i>
Intenció de les notícies	<i>Quin és l'objectiu de les notícies? Informar o denunciar uns fets?</i>
Origen de la notícia / Fonts	<i>Es menciona d'on prové la informació? Es publica una nota de premsa d'alguna agrupació?</i>
Estil periodístic	<i>La informació és objectiva i lliure de judicis de valors o valoracions personals dels autors?</i>

Gèneres periodístics emprats	<i>Quin és el gènere periodístic predominant?</i>
Altres finalitats del butlletí	<i>S'utilitza el butlletí per alguna cosa més que informar? Es fan convocatòries o anuncis de quan es produiran manifestacions?</i>

Taula 2. Exemple de la fitxa base per dur a terme l'anàlisi de contingut del butlletí.

Aquesta eina permet fer una codificació i recopilació adequada dels continguts publicats al butlletí. Després de treballar la mostra qualitativa, el conjunt de fitxes (s'emplenarà una per cada butlletí estudiat i es podrà consultar als annexos) facilitarà elaborar deduccions sobre l'exercici periodístic d'API.

3. Contextualització de la qüestió

3.1. Context polític i social del tardofranquisme

La primera publicació de l'Agència Popular Informativa se situa el 3 de maig de 1972. En aquest moment, Espanya vivia els moments finals del règim autoritari de Francisco Franco iniciat el 1939. Aquest període, conegut com a "tardofranquisme" comprèn, segons autors com Glicerio Sánchez Recio (2015), el període d'anys 1969 - 1975, any en què Francisco Franco mor i es comença a plantejar una transició cap a la democràcia. Aquesta etapa suposa una sèrie de canvis que facilitaran l'aparició de moviments d'opinió i d'expressió com l'API.

La situació de la política espanyola en aquest moment és prou representativa del moment de canvi: el mateix any 1969, amb l'aprovació de la *Ley de Sucesión en la Jefatura del Estado*, es designa Joan Carles de Borbó successor del cap de l'Estat en qualitat de monarca. Amb l'aprovació d'aquesta llei i tenint en compte el setè principi del *Movimiento Nacional*, Espanya estableix la seva forma política com una "monarquía tradicional, católica, social y representativa". (BOE, 1969; Art. 1).

La classe política franquista es caracteritza per la profunda divisió entre diferents grups d'opinió respecte a la continuïtat del règim (immobilistes, reformistes...). A finals de la dècada dels seixanta, aquests sectors diferenciats de la política franquista tradicional busquen reformar el sistema polític per tal d'ampliar les bases socials, arribant a la consideració de tractar amb sectors antifranquistes (Rodríguez Jiménez, 2008).

Cal tenir en compte que a la dècada dels setanta es manté un notable desenvolupament econòmic que s'inicia a la dècada passada. Aquesta evolució, provocada per la inversió des de l'estranger i, sobretot, pel turisme (Powell, 2001), serà causant de la transformació de la societat espanyola. Per Torres Pérez (2013), en aquesta dècada dels setanta, la ciutadania espanyola passarà de ser una societat a mig urbanitzar, semirural i tradicional a una societat urbanitzada i metropolitana, amb una gran varietat d'estils de vida.

3.2. Context periodístic: legislació en matèria de premsa

El context polític, social i econòmic serà l'excusa per començar a pensar en moviments i corrents d'expressió al marge de la consigna general del règim, fins i tot des de la perspectiva dels mitjans de comunicació. En un principi, això sembla possible gràcies a l'aprovació de la *Ley de Prensa e Imprenta* de 1966, també coneguda popularment com 'Llei Fraga', pel fet que va ser el ministre d'Informació i Turisme, Manuel Fraga, va ser el seu principal impulsor.

Per entendre la importància de l'aprovació d'aquesta llei cal tenir en compte que, prèvia a la llei de 1966, la legislació vigent en matèria de premsa i mitjans de comunicació era la marcada per la Llei de Premsa de 1938. Promulgada en temps de guerra, atorgava a l'Estat l'organització, vigilància i control de la institució nacional de la Premsa periòdica (BOE, 1938).

Segons l'article segon de la llei, l'Estat tenia les següents competències autoritàries: primer, establir el número i extensió de les publicacions periòdiques. Segon, la intervenció en la designació del personal directiu; tercer, la reglamentació de la professió de periodista; quart, la vigilància de l'activitat de la premsa i cinquè, la censura, mentre no se'n disposi la seva supressió (BOE, 1938).

L'aprovació de la Llei Fraga es dona gairebé tres dècades després i en un context polític i social completament antagònic al de l'Espanya d'inicis de la dictadura l'any 1938. El context també canvia a escala internacional: l'aprovació de l'anterior llei es produeix en el període d'entreguerres, on grans països de l'espectre europeu com Alemanya o Itàlia també són dictadures autoritàries.

L'Europa dels seixanta tampoc té res a veure amb la de fa trenta anys: les principals potències del centre i nord-europeu com Regne Unit o França són estats democràtics consolidats i impulsen la creació d'una unió entre països europeus amb la democràcia com un dels seus valors comuns.

L'any 1957, els països fundadors de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA), una organització de cooperació comercial entre països europeus, signen el Tractat constitutiu de la Comunitat Econòmica Europea (CEE) amb l'objectiu de formalitzar “la seva cooperació a altres sectors econòmics”, plantant la llavor de la futura Unió Europea i reivindicant la democràcia com un dels valors fonamentals dels seus estats membres.

Espanya, un país amb una legislació autoritària en matèria de premsa, va voler adherir-se a la CEE l'any 1962. El ministre d'Afers Exteriors, Fernando María Castiella, va enviar el 9 de febrer una carta al president del Consell de Ministres de la CEE en aquell moment, Maurice Couvre de Murville. A l'escrit, el ministre Castiella (1962) demana la vinculació d'Espanya amb la CEE en una forma que resulti profitosa per ambdues parts.

Castiella admet a la mateixa carta que l'objectiu del règim era mantenir el desenvolupament econòmic espanyol gràcies a l'adhesió a l'organisme internacional, per la qual cosa es pot dir que la dictadura no tenia voluntat d'encaixar en els valors democràtics de la CEE, sinó enfortir-se econòmicament.

Tot i que la creació d'una agrupació com la CEE va generar en les autoritats franquistes una por a un aïllament econòmic (Senante, 2002), l'adhesió de la dictadura a la CEE també va ser una qüestió que va marcar la vida política a Espanya. Des d'un primer moment, l'esquerra europea es va negar a l'entrada d'Espanya argumentant que era impossible conversar amb un país que no respectava els principis democràtics de la CEE.

La qüestió va anar a més quatre mesos després, quan, el juny del mateix any, 118 opositors al règim franquista es van reunir al IV Congrés del Moviment Europeu, celebrat a la ciutat alemanya de Múnic. L'oposició política pretenia aconseguir que la CEE aprovés una resolució que exigís institucions democràtiques als països membres i aquells en vies d'incorporació (Machado, 2013).

Aquesta mobilització internacional, que va aconseguir el seu objectiu, va rebre el nom de “Contubernio de Múnic” per la propaganda franquista. El contuberni va significar càstigs cap a les persones opositores en forma de detencions, exilis forçosos i altres. L'actuació de la dictadura en aquest sentit es va valorar com un retrocés en l'evolució política espanyola per part de les democràcies europees (Machado, 2013).

En un intent per millorar la imatge política d'Espanya en l'àmbit internacional, Franco va renovar el seu govern amb la incorporació de figures amb una imatge política associada a la renovació i apertura de la dictadura (Machado, 2013). En aquest sentit, es va substituir el ministre d'Informació i Turisme, Gabriel Arias Salgado, promotor del terme “Contubernio de Múnic”, per Manuel Fraga, impulsor de la nova llei de premsa.

Per tant, no es pot dir que el plantejament i posterior aprovació de la nova llei de premsa l'any 1966 respongui a la voluntat del règim d'atorgar llibertats i fer un canvi de direcció cap a la democràcia, sinó que pretén establir una falsa imatge de renovació i aperturisme en vista d'impulsar la integració d'Espanya a escala internacional, necessària per estimular el desenvolupament econòmic.

3.2.1. La llei de Premsa i Impremta de 1966

La nova llei de Premsa i Impremta reconeix en el seu article primer que el “dret a la llibertat d'expressió de les idees reconegut als espanyols en l'article 12 de *su Fuero* s'exercitarà quan en aquestes es difonguin a través d'impresos” (BOE, 1966; Art. 1).

Tot i que la llei ho expressi de forma implícita, no es permet la llibertat d'expressió. L'article segon atorga a l'Administració una sèrie de limitacions a aquest dret de llibertat d'expressió establert a l'article primer, com per exemple el respecte a la “veritat i la moral” o l'acatament de la *Ley de Principios del Movimiento Nacional* i altres lleis fonamentals. Segons Enrique

Gómez-Reino (2007), el poder sancionador de l'administració en aquest sentit havia adquirit una "dimensió patològica" pel règim franquista. Aquestes limitacions anul·len per complet qualsevol dret a la llibertat d'expressió i de premsa.

Un segon aspecte destacable de la nova legislació és l'eliminació de la censura prèvia prevista per la llei de 1938. L'article tercer de la llei estableix que "l'Administració no podrà dictar la censura prèvia ni exigir-ne la consulta obligatòria" (BOE, 1966). D'igual forma que amb la qüestió de la llibertat d'expressió, la llei Fraga també imposa limitacions a aquesta eliminació de la censura prèvia, que es podria recuperar sempre que es declaraessin estat d'excepcions o de guerra, una eina a la qual el règim va recórrer bastant, com per exemple per controlar les protestes estudiantils a Catalunya l'any 1969.

De fet, no es tracta d'una eliminació en tot el sentit de la paraula. La llei substitueix la censura prèvia per una "consulta voluntària" de caràcter voluntari a la qual es podria preguntar sobre la idoneïtat d'un contingut de forma prèvia a la seva publicació.

3.2.2. Sancions a la llibertat d'expressió

Tot i existir 'llibertat d'expressió', els articles 67 i 68 preveuen un seguit d'infraccions administratives lleus, greus o molt greus per activitats com "l'incompliment de les obligacions de difusió" (infracció greu) o "activitats greus que siguin contràries a les llibertats i drets declarats en la Llei i a les limitacions establertes" (BOE, 1966).

Els càstigs es poden adreçar a dues entitats responsables que la mateixa llei identifica: l'autor o director del mitjà i l'empresa periodística. Les sancions contemplen multes econòmiques, inhabilitacions o suspensions segons la gravetat de la infracció.

Infracció	Autor o director	Empresa periodística
Lleu	Suspensió professional de fins a quinze dies o multa de 1.000 - 25.000 pessetes.	Multa de 1.000 - 50.000 pessetes.
Greu	Suspensió professional de quinze dies a un mes o multa de 25.000 - 50.000 pessetes.	Multa de 50.000 - 100.000 pessetes.
Molt greu	Suspensió professional d'un mes a sis mesos o multa de 50.000 - 250.000 pessetes.	Suspensió de les publicacions periòdiques de fins a dos mesos en els diaris; de quatre en els setmanaris o quinzenals i de sis en les de menor freqüència.

Taula 3. Sancions econòmiques i d'inhabilitació que contempla la llei de premsa de 1966. Font: BOE.

Un dels recursos més extrems que es reservava l'Administració franquista amb aquesta llei era el del segrest de la publicació per evitar-ne la difusió si la mateixa Administració tenia coneixement d'un fet que pogués ser constitutiu de delictes.

El diari *Madrid* n'és un exemple paradigmàtic. El Tribunal del Orden Público, institució que vetllava contra les pertorbacions de l'ordre públic, va imposar l'any 1968 una multa de 250.000 pessetes al director del diari per l'article *Retirarse a tiempo. No al general De Gaulle*, que va ser interpretat com una crítica cap a un general franquista (Barrera, 2012). Un any més tard se'n va prohibir la seva publicació i, deguda la insolvència econòmica, es va clausurar l'any 1971.

Aquesta llei de Premsa, intent de reflectir certa modernització de la societat i del règim, es va mantenir vigent fins a l'aprovació del Real Decret-Llei 24/1977, sobre la llibertat d'expressió. Aquest decret deroga l'article segon de la Llei Fraga sobre les limitacions a la llibertat d'expressió. També s'elimina el segrest de qualsevol publicació en tots els casos excepte en aquells en què les publicacions siguin contràries o menyspreïn la "unitat d'Espanya, [...] de la Institució Monàrquica o [...] de les Forces Armades" (BOE, 1977; Art. 3).

En aquests últims anys de franquisme i d'inicis de la transició, autors com Farias Batlle (1999), reconeixen que Espanya tindrà en la premsa un “suport valent i eficaç que facilita el canvi i [...] les funcions d'un parlament democràtic inexistents” en què autors com Álvaro de Diego González o Manuel Ángel Menéndez defineixen com “el Parlamento de papel”. L'aperturisme i l'augment de llibertats que experimentaran els mitjans de comunicació servirà per representar les encara inexistents institucions democràtiques.

3.3. La situació de clandestinitat a Catalunya

A Catalunya, el franquisme va dur a terme des del primer moment una forta repressió envers el catalanisme. Es tracta d'una repressió, que, “implacable, va comportar unes conseqüències fatals per al periodisme i la societat” (Figueres, 2010). En aquest context, les publicacions periòdiques només es podien editar i difondre de dues maneres: des de la clandestinitat o des de l'exili.

De fet, els continguts en català publicats des de l'exili van suposar un “canal de difusió de fets i d'idees que estaven vetats a la premsa de Catalunya” (Casals i Martorell, 2020) on el català era la llengua vehicular i el contingut en si de les publicacions alhora. Exemple d'això és la celebració i posterior publicació de *Jocs Florals de la Llengua Catalana* l'any 1948 a França per part de l'escriptor Josep Carner.

A la Catalunya franquista el català va quedar completament prohibit en qualsevol àmbit públic o publicació informativa. Tot i això, entre la dècada dels seixanta i setanta, previ al sorgiment d'API, es va permetre la publicació d'algunes poesies i novel·les —amb difusió gairebé insignificant— com per exemple poemes de Verdaguer dedicats a Montserrat. Tanmateix, aquesta permissivitat es donava d'acord amb el que autors com Figueres (2010) defineixen “la teoria de la piràmide”: les publicacions, editades en català antic —no normalitzat— es permetien perquè resultaven comprensibles per a un grup de gent molt reduït, mentre que la base de la piràmide —les classes populars— no podien entendre la publicació.

Aquesta lleugera permissivitat del català per part de la dictadura va coincidir amb un moment de màxima activitat de les publicacions clandestines a Catalunya, on tots els grups polítics i sindicats clandestins eren productors de premsa clandestina (Figueres, 2010). De fet, Viladot

(1987) explica que aquestes publicacions significaven una de les activitats principals dels grups catalanistes.

Segons l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (2021), es van publicar centenars de continguts clandestins malgrat unes condicions molt adverses i difícils, provocades per la repressió franquista.

La premsa clandestina a Catalunya serà un exemple de suport que facilitarà el canvi social. L'AHCB estableix els anys seixanta i setanta, moment en què es publica l'API, com el de màxima activitat clandestina. En aquest període, el periodisme clandestí forma un "món [...] que permeté vertebrar les organitzacions antifranyquistes i els moviments socials" (AHCB, 2021). L'hemeroteca digital de l'Arxiu Històric consta amb aproximadament 530 revistes clandestines que es van difondre des de l'inici de la dictadura fins a la transició democràtica, amb un gruix majoritari de publicacions de la dècada dels seixanta i setanta.

La distribució dels mitjans clandestins a la dècada dels seixanta es feia, segons l'Arxiu Històric, majoritàriament en forma d'octavetes i fulls volanders, tot i que després s'editarien butlletins. Moltes de les publicacions periodístiques o informatives estaven associades a un moviment antifranyquista com per exemple el PSUC o l'Assemblea de Catalunya.

Més enllà de les publicacions escrites, es van formar associacions clandestines de periodistes que res tenien a veure amb qualsevol sindicat o agrupació política, tant oficial com clandestina. És el cas del Grup Democràtic de Periodistes, que sorgeix l'any 1966 amb l'objectiu de "crear una organització que, enmig de la dictadura i d'una repressió, impulsés l'esperit democràtic en una professió mancada de llibertat" (Roglan, 2016).

El grup sorgeix poc després de l'aprovació de la nova llei de premsa. Tal i com explica Joan-Anton Benach (1976), un dels membres fundadors, l'agrupació va sorgir precisament amb "la motivació d'analitzar conjuntament les noves possibilitats d'obertura de la llei i preveure els 'accidents' que a la vegada podia ocasionar" la presència de l'article segon, que restringia el dret de llibertat d'expressió.

El funcionament de l'associació era senzill, segons Josep Maria Brunet (1991), membre del grup, els periodistes del Grup Democràtic es trobaven per dinar i examinar els aspectes que

afectaven la professió durant el franquisme, com els expedients a setmanaris o les eleccions a l'Associació de la Premsa. De fet, un dels seus fundadors, Joan-Anton Benach (1976) explica que l'objectiu d'aquest grup és tenir influència dins l'Associació de la Premsa de Barcelona, a més d'establir “criteris d'opinió i d'acció informativa” per informar sobre els moviments reivindicatius i democràtics que poguessin succeir a Catalunya.

3.3.1. La creació de l'Agència Popular Informativa

En aquest context de fallida de la premsa oficial i de l'augment de publicacions clandestines que es viu al tardofranquisme és quan neix l'API. L'any 1972 és el “punt d'inflexió de les reivindicacions de caràcter sociopolític” (Tébar Hurtado, 1995) en què per autors com Vinyoles (1989), apareixerà una premsa clandestina no produïda per cap sindicat ni grup polític antifranquista, sinó feta des d'un plantejament de periodisme professional.

L'Agència Popular Informativa construeix la seva activitat i objectiu a partir del concepte “contrainformació”. Per entendre la profunditat d'aquest terme, que pot resumir el gruix de l'activitat periodística clandestina a la Catalunya del tardofranquisme, cal tenir en compte que, segons Tébar Hurtado (1995), l'àrea de Barcelona era on “es donava el grau de conflictivitat més elevat en termes absoluts”.

En aquest clima de reivindicació i protesta, sorgeixen una sèrie de publicacions clandestines amb l'objectiu de contradir les oficials sobre els conflictes socials. De fet, els fundadors de l'API defineixen l'acció contrainformativa com la “premsa lliure contra la censura que silenciava les veus i les manifestacions de l'antifranquisme” (Batista, 2019).

Els integrants de l'Agència Popular Informativa provenen de l'Escola de Periodisme de l'Església, una alternativa crítica a l'escola de periodisme oficial (Tébar Hurtado, 1995). Segons Jaume Fabre (1989), aquesta entitat, creada el 1964, es va instal·lar a Barcelona pel fet que la delegació oficial a la ciutat de l'Escola del Periodisme del règim havia tancat feia un parell d'anys. La preocupació eclesiàstica pel paper dels mitjans de comunicació va impulsar la creació d'aquesta escola (Fabre, 1989), per la qual cosa, periodistes d'una mateixa generació, com Enric Bastardes o Andreu Claret, inicien la seva trajectòria professional parcialment al marge de les consignes oficials de la dictadura.

En un context periodístic cada vegada més marcat per la involucració sindicalista i parcial, API sorgeix amb l'objectiu de convertir-se en el mitjà que, a través dels seus butlletins, informa, amb un to neutral i sense posicionar-se ideològicament, sobre la situació dels moviments socials clandestins i les seves accions reivindicatives, així com els habituals càstigs contra aquestes accions, ignorades per la premsa oficial de la dictadura.

4. Anàlisi extern. Estudi del mitjà

Precisament, l'agència es defensava com un exemple de premsa lliure. D'acord amb Tèbar Hurtado (1995), tenia l'objectiu de prioritzar i informar sobre la realitat social a Catalunya i les conseqüents protestes o manifestacions de moviments populars i obrers. De fet, el document *Balance de más de un año de API*, publicat el setembre de 1973, explica que API busca donar prioritat a les informacions vinculades a la realitat nacional catalana i el moviment popular que se'n va deriva d'aquesta realitat. A més, com a mitjà també es proposa la creació d'una xarxa de contacte i difusió d'informació entre els nuclis i les publicacions d'altres agrupacions clandestines (API, 1973).

Com explica Batista (2019), l'API es crea a principis de l'any 1972, a casa de Maria del Mar Bonet. La cantant mallorquina cedia el domicili al seu germà, en Lluís Maria Bonet, que va fundar el mitjà al costat d'actuals referents del periodisme com Andreu Claret, Jordi Socías, Enric Bastardes, Alfons Labrador, Eugeni Madueño, Lluís Bassets i Jorge González Aznar. Després s'hi van afegir el mateix Antoni Batista, juntament amb Antoni Reig, Amparo Tuñón i Joan Subirats. En un context de clandestinitat, els col·laboradors d'API havien d'utilitzar el que Batista (2019) defineix com un 'nom de guerra'; un pseudònim o un nom inventat que els hi servia per camuflar la seva identitat en cas que l'activitat d'API sortís a la llum per a les autoritats franquistes.

4.1. El funcionament d'API

Dins d'API, a cada col·laborador se li assignava un rol específic per a poder treballar de forma independent i no comprometre tots els treballadors de l'Agència. L'article de Capçalera titulat *El periodisme clandestí dels primers anys setanta*, publicat l'any 1989 per Carme Vinyoles, Miquel Torns i Pau Lanau va aconseguir fer un petit recompte de la tasca que assignada a alguns dels periodistes.

Lluís Maria Bonet era el responsable de la informació política i, com a tal assistia a les reunions de moviments com per exemple, l'Assemblea de Catalunya. Més tard es va convertir en el cap de redacció, juntament amb Alfons Labrador, principal encarregat de la distribució dels números del butlletí i altres documents. En Lluís Bassets era l'encarregat de desplaçar-se fins a les zones universitàries per treballar en notícies al respecte, mentre que Jordi Sociás, juntament amb Jorge González Aznar, eren els encarregats de l'edició dels documents.

El butlletí d'API sempre es va editar en un context de clandestinitat i de secretisme. Vinyoles et al. (1989) expliquen que, tot i que les reunions per decidir els continguts d'API es feien en el pis propietat de Maria del Mar Bonet, llogat per Enric Bastardes, l'edició del butlletí es feia en el domicili de particulars.

L'encarregat d'edició del butlletí, Jordi Sociás, explica a l'article de *Capçalera* que, per cada número del butlletí, es feia un tiratge d'uns 1.000 exemplars produïts amb una multicopista que els mateixos membres d'API van pagar de la seva butxaca (Vinyoles et al., 1989).

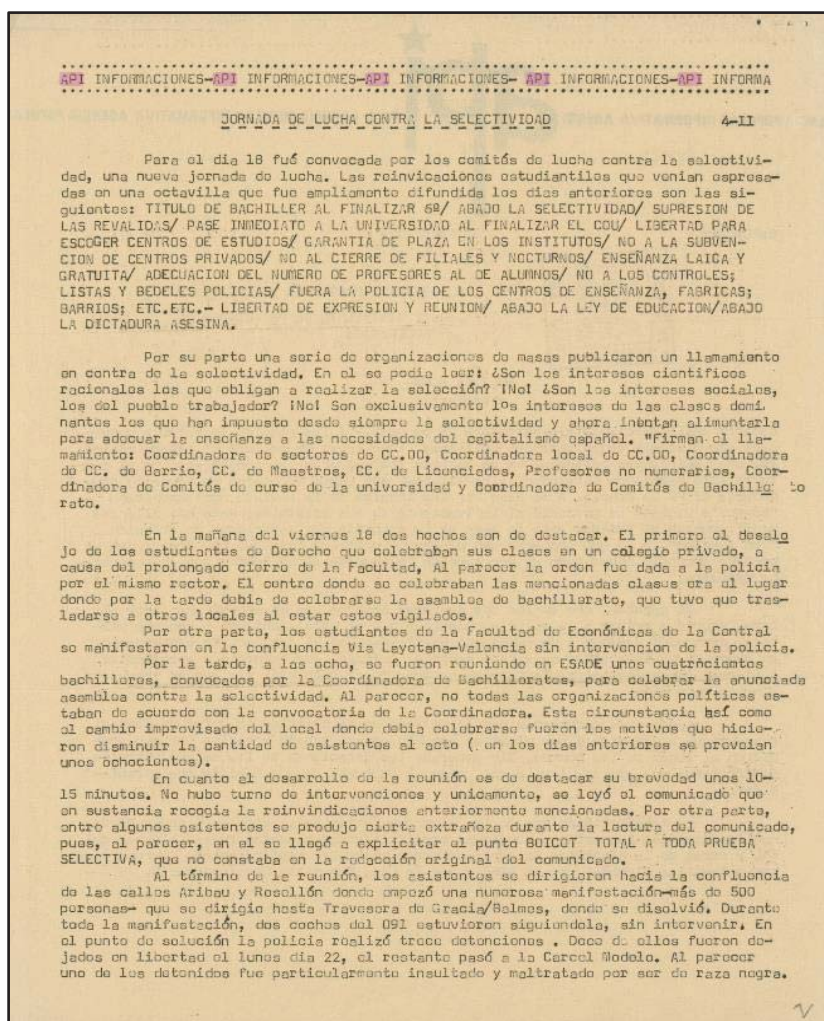
D'aquest miler de documents, se'n feien diferents paquets -cadascun amb 200 exemplars- que després es repartien a altres domicilis particulars per no deixar-ne proves de l'edició del butlletí. El destí dels butlletins acostumava a ser la seu de diverses organitzacions polítiques, tot i que també podia arribar a subscriptors particulars i a corresponsals estrangers (Vinyoles et al., 1989), que distribuïen la notícia en l'àmbit internacional.

Alfons Labrador, encarregat de distribuir-ne el butlletí d'API, explica en aquest article que part dels exemplars s'enviaven per correu i que la resta s'entregava en forma de paquets amb una quantitat d'exemplars que quedava condicionada als diners que pagava cada organització clandestina (Vinyoles et al., 1989). La venda dels butlletins era el principal sistema de finançament d'API, que disposava d'un servei d'abonament als seus serveis que podia ser contractat tant per un particular com una organització clandestina, un mitjà d'arreu del país o fins i tot, de l'estranger (API, 1972).

4.2. Característiques formals de les publicacions

L'estudi dels números del butlletí d'API evidencia la precarietat que significa editar una publicació en un context de clandestinitat. Qualsevol dels exemples d'un document d'API que es poden consultar al fons de l'Hemeroteca digital de l'AHCB presenten les mateixes característiques formals.

El format de les publicacions d'API és semblant al d'un dossier grapat, amb una impressió a doble cara. Les planes no acostumaven -tot i que n'hi havia excepcions- a ser més d'una quinzena per publicació, el que convertia les edicions d'API en petits dossiers de tres o quatre pàgines grapades, fet que facilita la distribució: com menys espai ocupi un dossier, més edicions se'n poden aplegar en un espai. Cal tenir en compte que el context de clandestinitat obligava a comprimir al màxim la mida del text per estalviar temps d'edició i facilitar-ne la distribució dels documents.

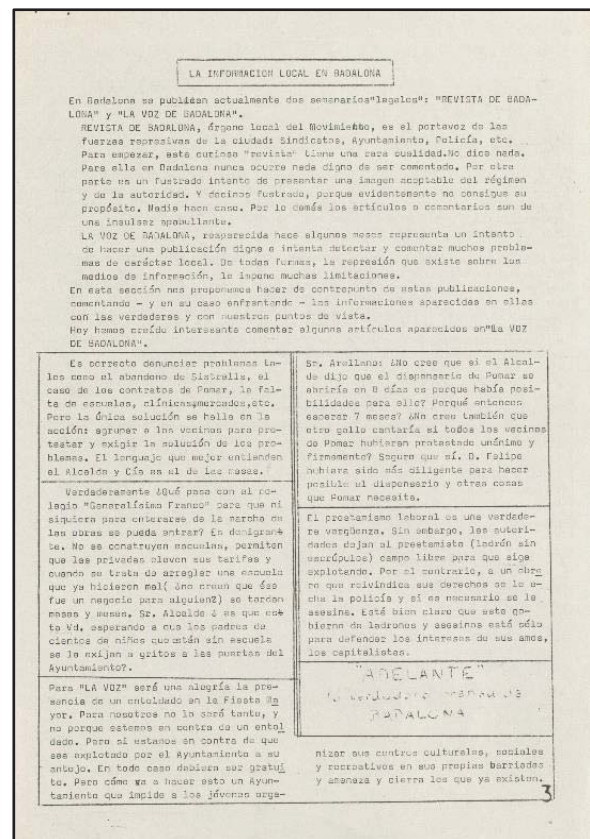
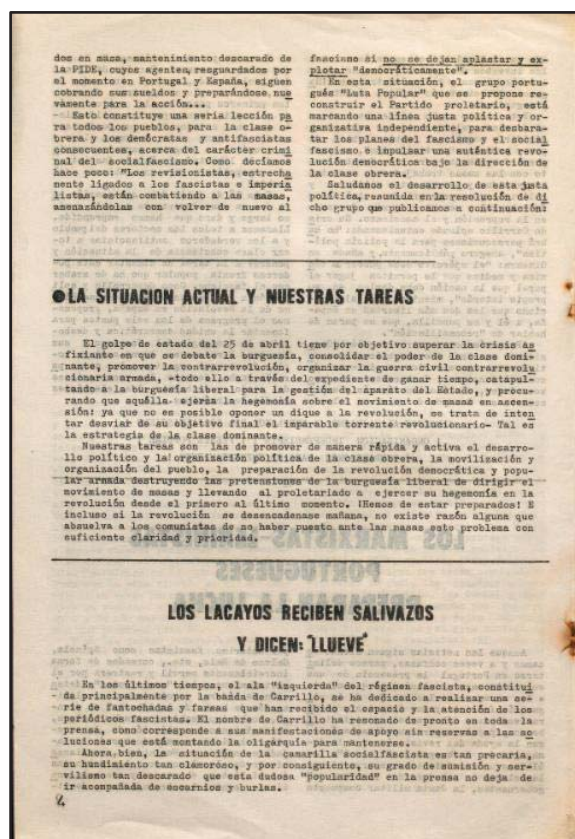

Imatge 1. Exempler d'una plana del butlletí informatiu d'API.

Font: Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

L'espai limitat amb què treballava API no va ser problema per incloure tota la informació necessària en cada edició del butlletí. El cos de la lletra de les publicacions de l'API era molt petit i amb un interlineat molt reduït, el que permetia incloure grans paràgrafs d'informació en poc més d'un quart de fulla. La lectura d'aquests blocs de textos podia resultar difícil, però de cap manera restringia l'accés a la informació perquè, amb una mica d'atenció, qui estigués interessat a llegir-la ho podia fer sense cap problema.

L'estil d'edició d'API és un estil tipogràfic recurrent en les publicacions clandestines catalanes d'aquesta època, com és per exemple el cas d'altres revistes com *Bandera Roja*, editada per l'Organització de Marxistes Leninistes d'Espanya (OLEM) o *Adelante*, editat pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC).

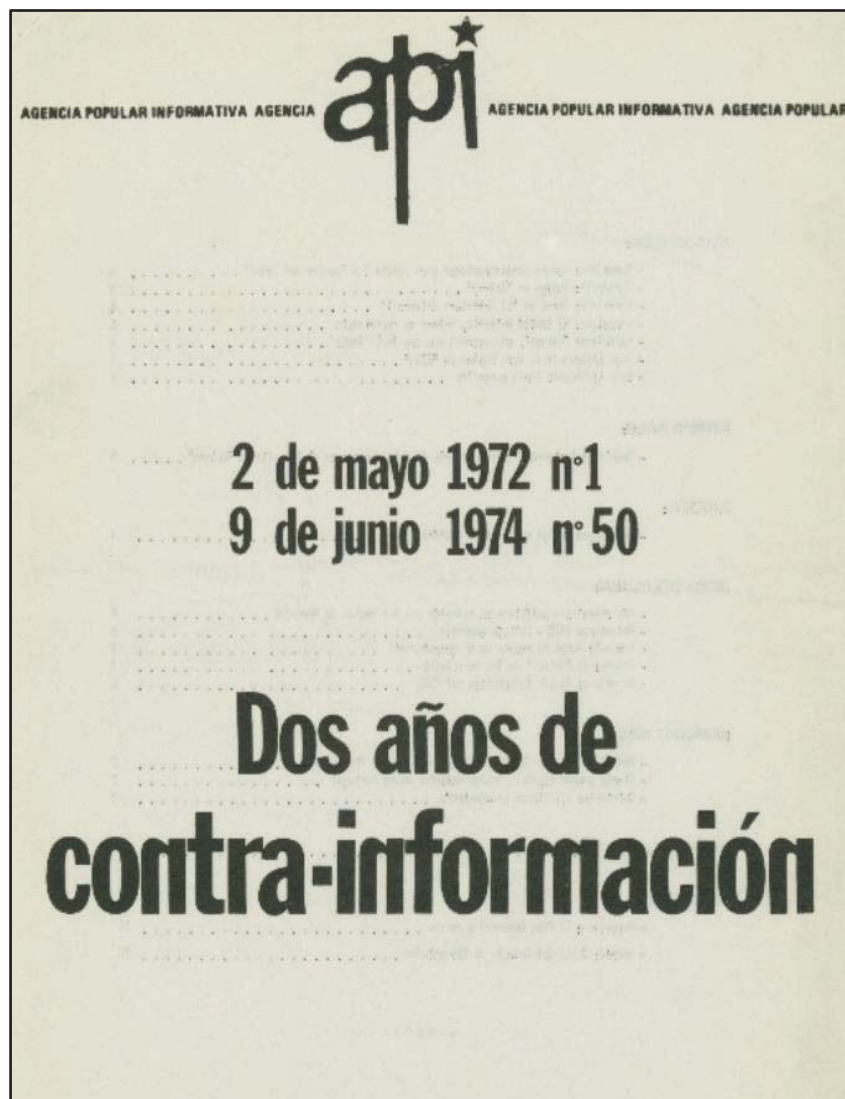

Imatges 2 i 3. D'esquerra a dreta, exemplars de *Bandera Roja* i *Adelante*.

Font: Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

L'estil formal d'aquestes revistes, producte de la precarietat clandestina, contrasta amb la modernització de la premsa legal del règim. Un exemple és *Arriba*, un diari editat per la Falange Espanyola de les JONS que es va ser el diari principal per a fer propaganda per part del règim franquista (Sanz Hernando, 2018) i que s'editava en un procés industrial que permetia uns millors aspectes formals i, lògicament, una tirada d'exemplars molt superior a qualsevol publicació clandestina.

Malgrat l'edició precària i la necessitat d'estalviar espai, l'agència també va publicar continguts on destaca la presència de recursos gràfics i iconografies. És el cas de, per exemple, la portada del número 50 del butlletí, que inclou una decoració especial a la primera plana amb motiu de la celebració dels dos anys des de l'inici de les publicacions.

Imatge 4. Portada del número 50 de butlletí, publicat el 9 de juny de 1974.

Font: Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de Barcelona

Un exemple que demostra que l'agència sempre va voler cuidar la forma de les publicacions és present a la primera plana de gairebé tots els números del butlletí, també en el butlletí número 50 (vegeu imatge 4). Es tracta d'una icona que representa el logotip de l'agència, que recrea les sigles A.P.I. amb una tipografia lligada i una estrella de cinc puntes -a Espanya associada a moviments i àmbits revolucionaris- que corona la lletra *i* llatina.

Un altre exemple de l'ús de recursos gràfics es pot trobar en el número 31 del butlletí, que inclou una notícia sobre la distribució de noves targetes de mobilització per als treballadors del servei públic.

INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API INFORMACIONES-API

31 - XI

TARJETAS DE MOVILIZACIÓN PARA LOS TRABAJADORES DE SERVICIOS PÚBLICOS.

Durante el mes de agosto se ha distribuido entre los trabajadores de Servicio Públicos unas tarjetas de movilización. A este respecto el Boletín "Transportes" (órgano de los trabajadores del Transporte y las Comunicaciones de Barcelona) correspondiente al mes de Setiembre señala: "Es una verdadera aberración y un atentado contra la libertad de los trabajadores la distribución de tarjetas de movilización entre muchos de nosotros durante este mes de agosto, en un momento en que el país no se ve enfrentado con ningún tipo de catástrofe ni hay peligro de guerra (...). Así como aprovechan la época de las vacaciones para subir los precios y "reajustar" tarifas, así también han aprovechado el mes de agosto para iniciar el reparto de las tarjetas de movilización. Quieren con esto asustarnos y parar la lucha de los trabajadores por sus derechos. Ya intentaron en Madrid cuando la huelga del Metro frenar las justas reivindicaciones de los trabajadores con el decreto de militarización. Y otro tanto con los autobuses de Barcelona en 1971, aunque apenas pasaron de nombrar coronel a Cabré Llistosolla (...). La distribución de tarjetas de movilización está en la línea del Régimen fascista de instrumentalizar al Ejército para enfrentarlo con los trabajadores y el pueblo (...)."

Reproducimos una de estas tarjetas de movilización, así como un texto que la acompaña.

SERVICIO DE MOVILIZACIÓN NACIONAL

 TARJETA
MILITARIZACIÓN

N.º DE CONTROL
DE LA EMPRESA
[Redacted]

CARTILLA MILITAR
O SERVICIO SOCIAL
[Redacted]

APELLIDOS Y NOMBRE
[Redacted]

CARGO O PUESTO DE TRABAJO
[Redacted]

POBLACION Y PROVINCIA
BARCELONA BARCELONA

EMPRESA
CIA. TELEFONICA NAL. DE ESPAÑA
El Director General

EN CASO DE MOVILIZACIÓN DE LA EMPRESA, EQUIPARADO A LA CATEGORÍA DEL
CABO

MADRID, 22 DE FEBRERO DE 1973
El Jefe del Servicio de Movilización del Ministerio de la Gobernación

[Signature]

La Defensa de la Nación es un honor y un deber de todos los españoles, que éstos deben cumplir con su esfuerzo y sacrificio en la medida que aquella lo requiera.

La amplitud y complejidad que pueden alcanzar los problemas de la Defensa Nacional exige que el Estado oriente, en todo tiempo, hacia los fines de aquella, no sólo la organización de las Fuerzas Armadas, sino también la de todas las demás actividades de la Nación.

En consecuencia, en caso de movilización de esta Empresa o Entidad, el titular de la presente tarjeta debe continuar prestando en ella su trabajo, como acto de servicio a la Nación, con exención temporal de incorporación a filas, mientras no cause baja en la misma.

Esta exención entrará en vigor tan pronto como la Empresa o Entidad sea movilizada o militarizada, en cuyo caso el titular queda obligado a llevar siempre consigo esta tarjeta.

La equiparación militar que figura en esta tarjeta tendrá, exclusivamente, efectos jurisdiccionales y efectos administrativos relacionados con el Código de Justicia Militar y el artículo once de la Ley Básica 50/69. En ningún caso afectará al orden jerárquico establecido en la Empresa o Entidad.

Imatge 5. Fragment del número 31 del butlletí, publicat el 9 de setembre de 1973.

Font: Hemeroteca digital de l'Arxiu Històric de Barcelona

API afegeix una reproducció visual de la part frontal i posterior d'aquestes targetes. Aquest recurs gràfic significa un valor afegit per a la notícia que situa al lector en el fet i serveix per a contextualitzar i representar la informació que transmet la peça.

Un darrer aspecte formal, que també involucra la línia ideològica d'API, és la qüestió de l'idioma emprat en l'edició del butlletí. Excepte en el període final d'activitat del butlletí, la llengua vehicular utilitzada és el castellà. Aquesta priorització de la llengua castellana va servir d'excusa per a què la premsa i moviments polítics de caràcter nacionalista qualifiquessin l'API de premsa espanyolista (Tèbar Hurtado, 1995).

En resposta a aquestes qualificacions, l'agència argumentà que l'ús del castellà com a idioma vehicular s'explicava en l'impossibilitat d'oferir dues edicions de cada número del butlletí - una en castellà i una altra en català- deguda la manca de recursos econòmics necessaris (API, 1975). Una segona raó que justificava l'ús del castellà per sobre del català en aquesta edició única del butlletí era que els butlletins informatius de l'agència tenien una difusió que abastava tota Espanya i part del continent europeu (API, 1975).

El mateix comunicat explica que la voluntat de l'Agència de publicar en català va quedar constatada amb la publicació l'any anterior del *Report de treball sobre la campanya per a l'ús oficial de la llengua catalana*, un dossier que API va publicar íntegrament en català i que tracta sobre la repressió històrica i del moment que patia la llengua catalana. Al document també s'hi exposen els corrents d'opinió sobre la situació del català en ple tardofranquisme i les pautes a seguir per a fomentar-ne l'ús.

Un breu exemple de la voluntat d'incloure la llengua catalana al butlletí es troba en el número 13, publicat només cinc mesos després de la publicació del primer butlletí, on s'inclou un comunicat de premsa íntegrament en català del partit polític catalanista *Unió Democràtica de Catalunya*, fet que no hauria estat possible en una publicació de caràcter espanyolista.

L'objectiu de fer una edició doble en català i castellà es va assolir poc abans del final de l'activitat d'API. La mostra analitzada en aquesta investigació conté tres números del butlletí. Es tracta de les edicions 66, 67 i 69 -les tres publicades l'any 1976, després de la mort de Franco- del butlletí. Les diferències entre l'edició en català i l'edició en castellà de, per exemple, el número 69, es limiten a l'idioma i alguna correcció formal, ja que el contingut és exactament el mateix per les dues versions del butlletí.

4.3. Activitat del mitjà

Tot i que se'n van publicar diferent tipus de documents, els esforços humans, econòmics i materials d'API es van concentrar principalment en un butlletí informatiu que tenia l'objectiu d'informar sobre fets que amagava el règim franquista. La periodicitat quinzenal amb què es comença a publicar el butlletí es deixa enrere al cap d'uns mesos, però es manté regular.

Tot i aquesta regularitat, entre 1972 i 1976 s'identifiquen dos períodes d'inactivitat en què no es publica cap número del butlletí. El primer període, que va significar un mes i mig d'aturada, es troba entre el número quaranta, publicat el 14 de desembre de 1973, i el número quaranta-u, publicat el 31 de gener de 1974.

Aquesta aturada d'activitat coincideix amb un moment temporal en el qual succeïren una sèrie d'esdeveniments que sacsejaren la societat espanyola -i, per extensió, la societat catalana- els quals API no podrà informar-ne. En poc més de quaranta dies, es produirà l'atemptat i mort del president del govern, Carrero Blanco, el procés judicial contra dirigents de Comissions Obreres en el conegut com a 'juicio de los 10 de Carabanchel' o 'Proceso 1001' i es celebrarà el consell de guerra contra Salvador Puig Antich.

En la reaparició del butlletí a finals de gener, API argumentà que aquest període d'inactivitat va ser involuntari i que es devia al fet que l'agència no tenia les capacitats necessàries per assumir les responsabilitats informatives que s'esperaven del mitjà (API, 1974). L'agència va identificar mancances en el procés d'organització intern, entre els mateixos col·laboradors d'API, i en el procés d'organització extern: API (1974) denuncia la falta de col·laboració de plataformes populars de les quals depenia la distribució de les publicacions de l'agència i la falta de compromís a l'hora de rebre les compensacions econòmiques per la tasca acomplerta.

L'any següent, el 1975, s'identifica un segon període d'inactivitat del butlletí que, a diferència del primer, es produí de forma voluntària. Es tracta d'un parèntesi de set mesos entre el 8 de març i el 13 d'octubre de 1975, data de publicació dels butlletins número seixanta i seixanta-un respectivament. En un comunicat a l'abril, API (1975) valora positivament la seva trajectòria periodística i acusa de nou una manca de cooperació entre l'agència i els moviments obrers i identifica un aperturisme per part del règim franquista. A partir d'aquesta obertura, API informa de la suspensió de les activitats de forma indefinida, però no definitiva.

L'agost d'aquell mateix any, el govern d'Arias Navarro va aprovar el decret llei 10/1975, una legislació sobre 'prevenció del terrorisme' que es va utilitzar de pretext per a la suspensió i segrest de publicacions com *Destino*, *Posible* i *Cambio 16*. Aquesta repressió cap a la premsa va provocar el retorn d'API a les seves activitats amb el suport de les organitzacions polítiques i del sector professional periodístic com a condició per exercir la seva tasca.

Un fet anecdòtic de l'activitat d'API són les aturades estiuenques per les vacances d'agost, que l'agència va respectar l'any 1972 i 1973, tot i que la redacció es comprometia a reprendre les activitats si es produïa algun fet extraordinari.

4.4. La tasca periodística

L'agència posiciona la seva activitat periodística i professional com un exercici de contrainformació (Batista, 2019) contra les informacions esbiaixades i parcials de la premsa legal del règim (API, 1975) que, alhora, mantenia un caràcter professional i lliure d'ideologies, fet que per Tèbar Hurtado (1995) en cap cas podia significar un posicionament apolític per part del grup de col·laboradors d'API, però tampoc significava que tots els membres d'API fossin partidaris i membres de partits polítics.

Dins d'API n'hi havia tant militants com exmilitants del PSUC, motiu pel qual la tasca independent i lliure d'ideologies d'API va ser posada en dubte per altres revistes clandestines. Una de les revistes que més crítiques va ser amb l'API fou l'*Avui - Servei d'Informació Català* (SIC). Es tracta d'una revista que res té a veure amb el diari *Avui* fundat per Jaume Vilalta l'any 1976 i que presumia de ser l'únic servei d'informació independent -no consideraven a API com a tal- que, a més, editava íntegrament en llengua catalana (Avui-SIC, 1975).

L'agència no se'n va fer ressò de les paraules de l'*Avui*, però sí que haver de demanar disculpes el desembre de 1973 després que un dels seus membres fos present i prenguéss una posició política en un comitè solidari celebrat a Barcelona. En aquell moment, l'agència es va voler desvincular immediatament d'aquella acció, que res tenia a veure amb l'esperit d'independència que defensava el mitjà (API, 1973). Tot i el seu compromís d'independència editorial, API no nega que el seu origen estigui especialment vinculat al PSUC. El 29 d'octubre de 1975 el PSUC va publicar a través de la revista *Treball* un article advertint que el PSUC no participava ni tenia cap vinculació amb l'agència. API va respondre llavors que la relació

PSUC-API era una coneguda per tota l'esfera popular i va arribar a qualificar el partit com un punt de partida de la seva tasca (API, 1974).

5. Anàlisi quantitativa. Classificació i evolució de continguts d'API.

L'anàlisi quantitativa dels continguts del butlletí d'API es realitza amb un recompte dels continguts dels números del butlletí que se'n conserven digitalitzats. Per fer el recompte de continguts de forma endreçada i poder-ne visualitzar la informació, s'ha dissenyat prèviament una taula de continguts a analitzar (vegeu taula 1) que facilitarà la visualització i extracció de resultats.

Deguda la brevetat -en total de pàgines i en l'extensió de les notícies- de cada butlletí de l'API, és possible fer un recompte de quina és la temàtica principal de cadascuna de les peces informatives que API incloïa en els continguts. Entre els seixanta-sis números s'ha fet un recompte d'un total de 1.092 peces informatives que varien en extensió segons el fet noticiós que es tracta, la seva rellevància i la informació que API coneixia al respecte.

Cal tenir en compte, però, que API acostuma a incloure en les seves publicacions cartes obertes bé d'altres mitjans clandestins o bé de plataformes de reivindicació com Comissions Obreres i l'Assemblea de Catalunya que no es consideren com a peces produïdes per API i, per tant, no formen part de l'estudi, ja que l'objectiu de l'anàlisi quantitativa és, primer, enumerar quines eren les temàtiques més tractades pel butlletí i com va evolucionar la presència d'aquests temes durant el període d'activitat d'API.

Es plantegen deu categories per classificar els continguts segons una temàtica: en primer lloc, *moviments polítics* contempla totes aquelles notícies o peces que expliquen l'activitat de les diferents plataformes ideològiques a favor d'un nou règim de govern, concepte que, per API, inclou plataformes com l'Assemblea de Catalunya, el Partit Comunista, el PSUC i, fins i tot, el Partit Carlista.

Moviment obrer és la categoria que inclou totes les peces relacionades a les accions i declaracions de plataformes obreres com la UGT o Comissions Obreres, però també recull aquelles peces dedicades a les vagues convocades a diferents punts de Catalunya, així com de diversos conflictes que es van donar entre empresaris i treballadors en fàbriques d'arreu del país.

Moviment popular agrupa les notícies sobre manifestacions civils per reivindicar una millora de la vida social, com la millora de la infraestructura d'un barri i que poc tenen a veure amb reivindicacions ideològiques o laborals, mentre que *Moviment estudiantil* fa referència a totes les peces relacionades a les protestes dels estudiants universitaris i del conjunt del personal educatiu durant finals de franquisme.

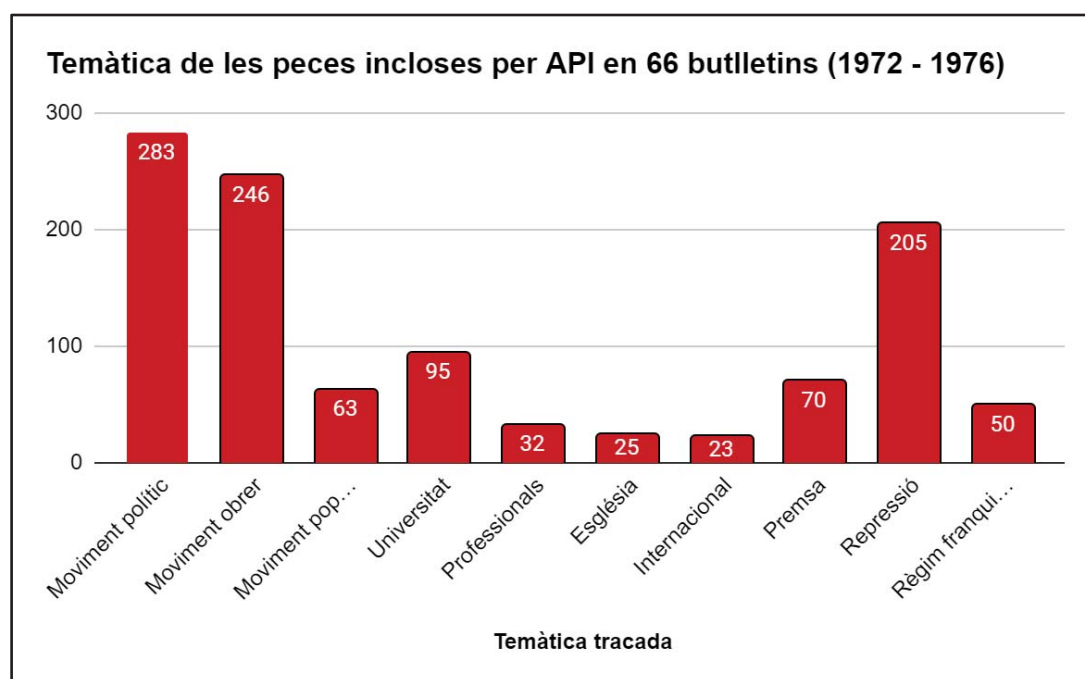
Una de les temàtiques que se'n poden deduir d'una revista de voluntat 'contrainformativa' és informar sobre la repressió i les reivindicacions de poder que el règim franquista aplicava sobre el moviment obrer, popular i polític de forma severa. *Repressió* és una categoria que recull totes les informacions publicades sobre detencions i execucions, fets que no es publicaven en la premsa legal i permesa per la dictadura. Una segona categoria que estudia elements del règim és *Església*, de la qual API també en va parlar, principalment enfocant-se primer en les disputes entre el règim franquista i les diferents agrupacions eclesiàstiques d'arreu de Catalunya a finals de la dictadura, i després en la creació de grups de cristians democràtics.

Sovint, API també va incloure al seu butlletí notícies que pretenien visibilitzar la situació de precarietat i les protestes de diferents sectors laborals de la societat catalana, però es va fer especial èmfasi en grups d'advocats i el sector sanitari. Els conflictes de la premsa, com la censura i la persecució de periodistes que participaven en la publicació de revistes clandestines, com API, s'agrupen tots en una categoria independent nomenada *Prensa*, ja que resulta especialment interessant conèixer en detall en quantes ocasions es va involucrar API en informar sobre la publicació de revistes i diaris de la seva mateixa condició.

Per últim, tant la categoria *Règim franquista* com *Internacional* tenen l'objectiu de clarificar quin era l'abast de la xarxa d'informants que va establir API i com podia d'efectiva arribar a ser per informar d'assumptes que no eren l'objectiu principal d'API. El primer concepte fa referència a publicacions sobre consignes d'actuació del govern franquista com, per exemple, les disposicions de Joan Carles de Borbó com a rei després de la mort de Francisco Franco.

El segon terme, *Internacional*, recull notícies d'origen de fora del país i que, així i tot, van arribar a ser publicades per API, com per exemple la negativa de l'esquerra política europea a l'adhesió d'Espanya a la CEE.

Tal com s'explica per part del mateix mitjà i ratifica Tèbar Hurtado (1995), API neix amb la voluntat d'informar sobre l'estat d'una societat civil catalana de finals de franquisme i d'esdevenir un acte de contrainformació per produir informació sobre fets que la premsa oficial amagava. Per això, la temàtica principal de les notícies era la situació d'un moviment polític, un moviment obrer o la repressió.

Gràfic 1. Temàtica de les notícies publicades al butlletí informatiu d'API.

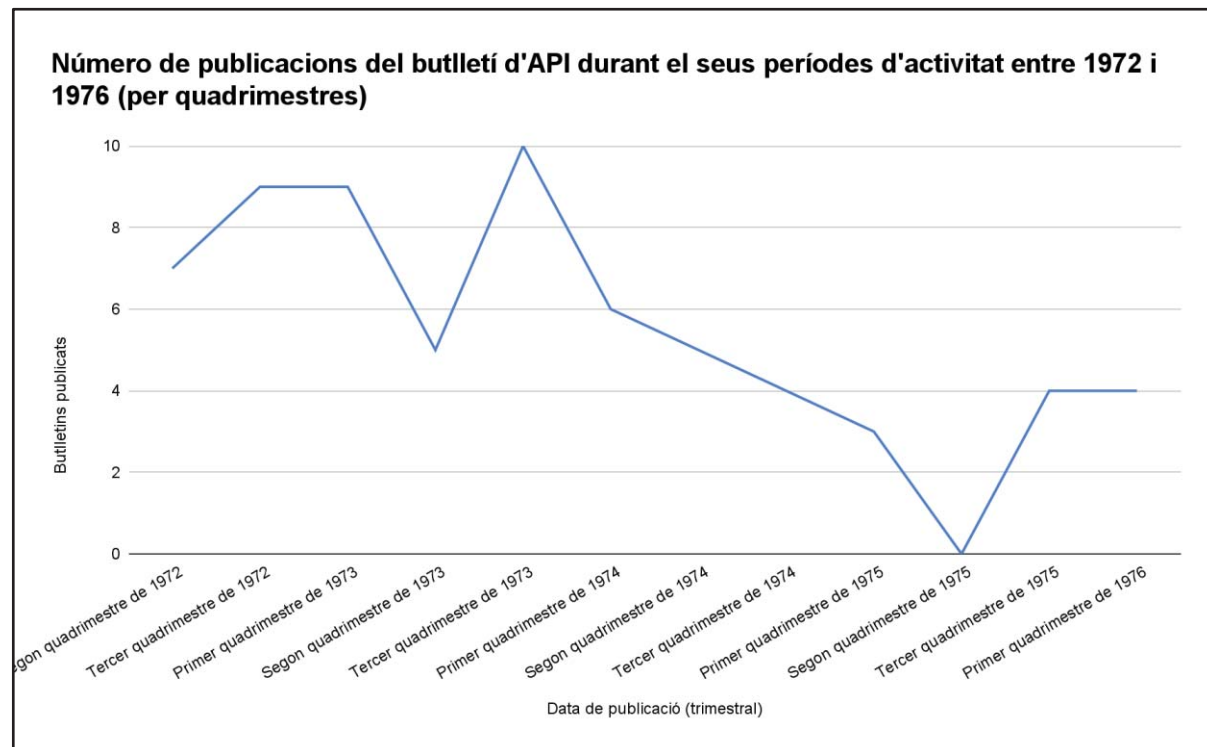
Font: Elaboració pròpia, a partir dels números conservats a l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

Els esforços d'API se centren, clarament, en informar sobre els moviments de caràcter antifrancuista i la repressió que el règim exercia sobre ells. De les gairebé 1.100 notícies que s'inclouen en els 66 números del butlletí -unes setze peces per cada número- més de la meitat es poden atribuir a moviments polítics, obrers o la repressió franquista com a temàtica principal de la notícia.

L'esperit combatiu i de 'contrainformació' amb què es definia API queda constatat amb aspectes com per exemple la capacitat del butlletí per informar de forma puntual -aproximadament una cinquantena de vegades- sobre les consignes del règim franquista i de la seva administració.

La tasca del butlletí d'API no es pot resumir només amb un butlletí informatiu sobre la repressió franquista cap a les reivindicacions obreres i ideològiques. API, d'acord amb el seva línia editorial, va demostrar aquesta voluntat 'contrainformativa' a l'informar sobre tot el gruix de la societat civil catalana i com aquesta societat estava oprimida per la dictadura. Prova d'això és com també es tractava de forma recurrent altres temes, com per exemple el moviment universitari, les reclamacions educatives o les més de seixanta reivindicacions populars que s'inclouen en els seus números. En aquest últim cas, crida l'atenció que tot i que l'origen de la notícia no és un acte de repressió del règim, el propòsit de la peça acostuma a ser, de forma directa o indirecta, una lleugera crítica cap a l'administració del règim.

Un resultat sobre els aspectes formals que es poden extreure d'aquesta investigació és la freqüència de publicació del butlletí. Els dos primers anys de publicació són el de màxima activitat per part del butlletí i és quan més números se'n publiquen. Fins al tercer quadrimestre de 1973, s'editen 40 números del butlletí, més de la meitat dels que s'arribarien a publicar en els tres anys posteriors.

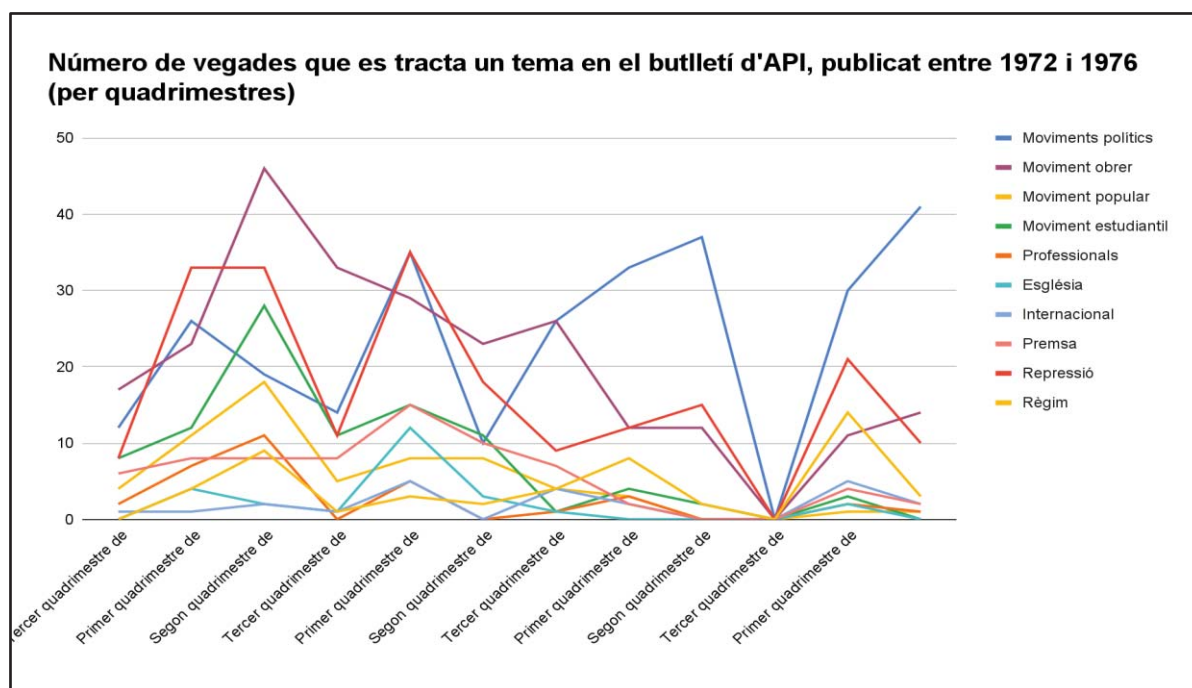
Gràfic 2. Nombre de publicacions d'API per cada quadrimestre, entre 1972 i 1976.

Font: Elaboració pròpia, a partir dels números conservats a l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

La publicació del butlletí era quinzenal. Però a partir del primer quadrimestre de l'any 1974, la publicació del butlletí és cada vegada més irregular: API podia estar un mes sense difondre cap butlletí, però després en podia publicar el següent número després d'una setmana de la publicació del butlletí anterior.

L'aturada d'edició del butlletí entre abril i octubre de 1975 (vegeu gràfic 2) serveix de culminació d'una tendència a la baixa pel que fa al nombre de publicacions per quadrimestre d'API. En el segon període d'activitat, API recupera la regularitat -no el volum de publicacions- de l'etapa inicial i publica quatre números per cada quadrimestre.

Aquest parèntesi d'activitat entre inicis i finals de 1975 servirà de punt d'inflexió per API per redefinir la prioritat dels temes a tractar al butlletí d'acord amb el nou context sociopolític, marcat per la proximitat de la transició cap a la democràcia. Els 10 números finals d'API tenen un plantejament molt diferent dels seixanta que es van publicar abans de la interrupció de l'activitat.

Gràfic 3. Vegades que es tracta un tema en el butlletí informatiu, de 1972 a 1976.

Font: Elaboració pròpia, a partir dels números conservats a l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

Amb el retorn del butlletí les notícies sobre el moviment obrer, popular o estudiantil perden importància i presència en el butlletí en favor de la informació sobre la constitució de noves entitats polítiques, acords entre grups per la democràcia i actes de reivindicació.

El tall entre els dos períodes mostra com els esforços dels números finals del butlletí es centren en la producció de notícies sobre el moviment ideològic i la repressió del règim. API centra esforços en un sol tema i perd l'àmplia varietat de continguts que servien per informar i contextualitzar la situació de la societat civil, tret que havia caracteritzat els continguts de la primera etapa del butlletí i que complia amb la línia editorial establerta per l'agència.

Si es compara la composició temàtica entre els butlletins del primer i segon període (vegeu gràfics annexos número 1 i 2), la nova prioritat de continguts d'API és evident: en el primer període, les notícies sobre el moviment polític són el 22,9% del total de peces publicades, mentre que en la segona etapa, aquestes notícies arriben a ser gairebé la meitat dels continguts que s'inclouen en el butlletí, amb un 42,9%.

La presència sobre notícies de repressió es manté: en ambdues etapes, aquests continguts representen el 18% del total de notícies publicades. Això significa que l'augment de notícies sobre política repercuteix en la disminució de notícies sobre l'obrerisme i els moviments populars, que passen de suposar el 23,9% i el 6,6% a ser el 15% i l'1,2%, respectivament.

6. Anàlisi qualitativa. Especialització i evolució de continguts d'API.

L'anàlisi qualitativa del butlletí d'API suposa l'estudi en profunditat dels seus continguts, necessari per revelar les unitats bàsiques que conformen tota publicació periòdica, però que no es poden estudiar amb una anàlisi quantitativa. Es tracta d'aspectes estretament vinculats al contingut i que serveixen per identificar i avaluar la tasca periodística i, per extensió, qüestions com el valor de la informació i l'estil de treball d'un mitjà de comunicació, sigui clandestí o no.

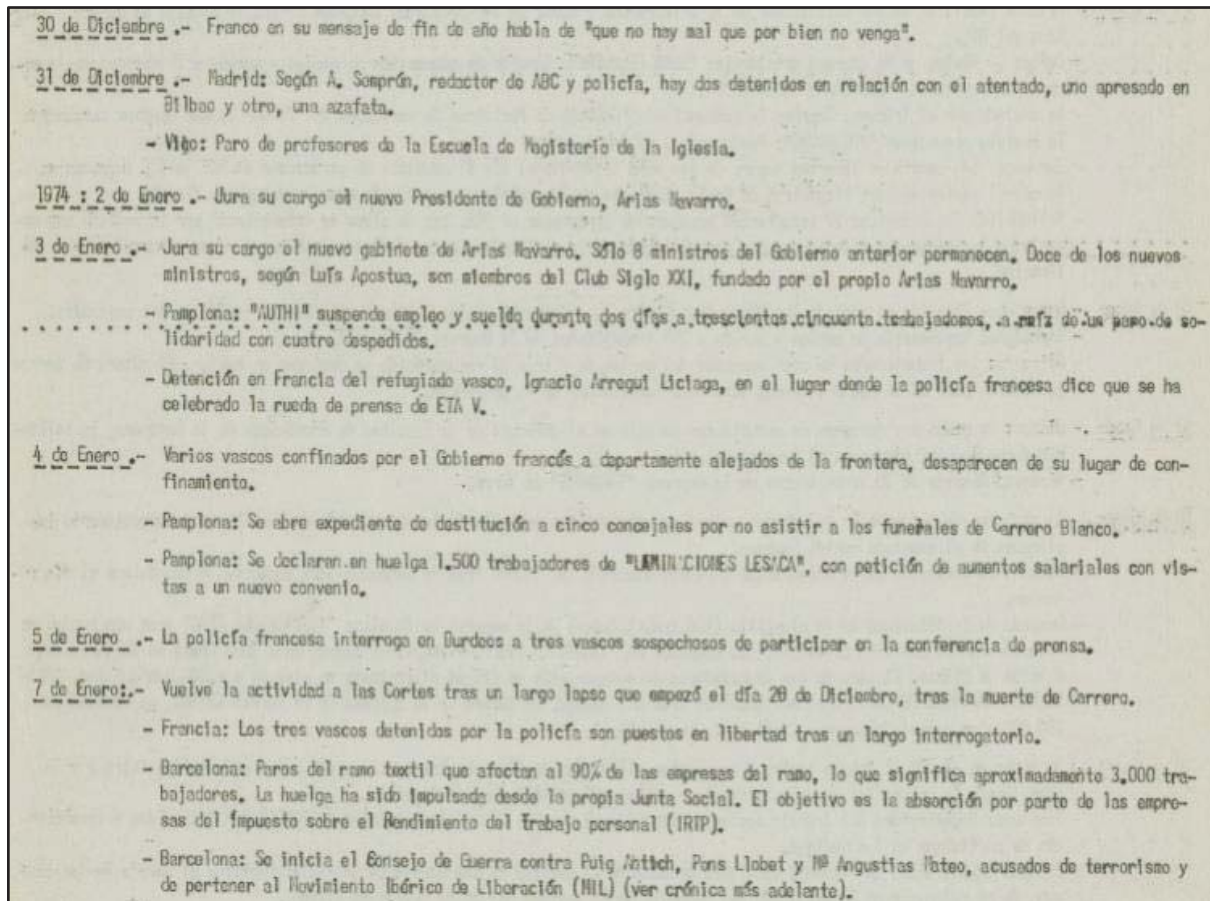
Una de les unitats més importants en aquest sentit és la presentació i estructuració de les informacions del butlletí d'API. La forma més habitual en què el butlletí recull la informació és amb un o dos paràgrafs amb una extensió de quatre o cinc línies per bloc de text que recorda a un teletip. Aquest format contribueix a la ràpida lectura de la informació i, sobretot, a la reutilització del butlletí: com menys temps es dediqui a informar-se sobre un fet, és més fàcil que el butlletí passi d'un lector a un altre més ràpid.

Tot i això, l'agència també treballa les notícies extenses -de cinc o sis paràgrafs d'extensió- en casos en què API disposa de molta informació i, a més, cal contextualitzar els fets. Un tema recurrent en què s'utilitzen notícies extenses són els relacionats amb les detencions i els judicis a condemnats pel franquisme, com ara per exemple la detenció de 113 membres d'Assemblea de Catalunya l'octubre de 1973 o el consell de guerra a Salvador Puig Antich..

A l'hora d'informar sobre aquests fets, el butlletí presenta una informació precisa i, quan cal contextualitzar, separa la informació en apartats encapçalats per un títol semblant al que es pot trobar en la premsa escrita actual. La brevetat -o no- amb què s'exposa la informació no determina que API no resolgui les qüestions fonamentals de tota notícia -el què, qui, quan, on, com i per què-, les 6 W. De fet, gairebé tota la informació que presenta un butlletí de l'agència resol aquestes preguntes en un primer paràgraf que es pot considerar com una entradeta o *lead* i s'utilitza sigui una notícia breu o desenvolupada.

En la majoria de les peces informatives més extenses, l'estil narratiu emprat per API és la narració cronològica dels fets. El butlletí presenta a l'entradeta el fet principal, que serveix com motiu de la notícia. El desenvolupament del cos de l'article avança de forma paral·lela a l'ordre temporal en què es produeixen la resta de fets que tracta la notícia. Per exemple, si l'entradeta explica la celebració d'una vaga organitzada per Comissions Obreres, el cos de la notícia tractarà l'ordre de fets que van succeir en aquesta vaga, per després tancar la notícia amb els fets que van continuar la convocatòria, majoritàriament repressió en forma de detencions i agressions per part de les autoritats.

Aquest ordre cronològic dels fets arriba a l'extrem en què, de vegades, s'abandona per complet l'estructura i forma narrativa pròpia d'una notícia per presentar directament una cronologia de fets, com és el cas del número quaranta-un del butlletí, en què s'informa de l'atemptat contra Carrero Blanco, entre altres fets.

Imatge 6. Fragment del número 41 del butlletí, publicat el 31 de gener de 1974.

Font: Elaboració pròpia, a partir dels números conservats a l'Heremoteca digital de l'AHCB

Els successos es presenten de forma breu i separats amb una marca temporal com, en aquest cas, els dies del mes. Aquestes cronologies que inclou API de forma ocasional també destaquen per ser un exemple puntual en què no es respecta la regla de les 6 W, ja que es responen a qüestions com el què, el qui i quan, però no es treballa ni el com ni el perquè.

El butlletí d'API és una publicació periòdica que en cadascun dels seus números recull els fets noticiosos més importants que s'ha produït des de la seva darrera publicació. La intenció de les publicacions és la de fer un resum expositiu de la situació de la societat catalana des de la perspectiva de diferents moviments socials, com l'obrer, l'ideològic i polític o l'estudiantil, tot

i que de vegades també aprofita per denunciar la repressió del règim contra aquests moviments.

API fa una actualització de fets els quals ja han estat tractats amb anterioritat. És aquest el cas de la destitució del general Manuel Díez-Alegría, fet que s'informa en el número 51 del butlletí, però més tard s'amplia en el número 53. També es donen casos en què API anuncia els continguts de les pròximes publicacions. Prova d'aquest caràcter prospectiu també es troba al número 41 on, en forma de nota de la redacció, s'explica que en l'edició següent del butlletí s'explicarà en detall el 'Proceso 1001', un judici a la direcció de Comissions Obreres.

Un element clau per aconseguir la informació i assegurar el correcte funcionament de l'agència i el butlletí són els intercanvis d'informació entre membres d'agrupacions clandestines -com l'Assemblea de Catalunya o Comissions Obreres- i els col·laboradors i redactors d'API i viceversa. Tot i que de vegades és evident d'on prové la informació, el butlletí no acostuma a explicar amb gaire detall quin és l'origen de la informació ni qui l'ha facilitat.

Malgrat que aquesta omisió de les fonts no sigui correcte des de la perspectiva des de la perspectiva periodística, s'entén la necessitat d'ometre certs noms que puguin donar pistes sobre l'origen de la informació. Primer, per la intenció lògica de protegir els informants que, com API, treballaven en la clandestinitat i, segon, per protegir i mantenir la dels diferents canals d'intercanvi d'informació amb què treballava l'agència.

Quan el butlletí ha de referir-se a l'origen dels fets, és habitual trobar frases i temps impersonals, com per exemple "Se ha sabido que..." o "Se han dado [X esdeveniments]...". A l'hora de citar la informació, API evita utilitzar termes particulars i prefereix recursos de l'estil de "Otras publicaciones informan..." o "Agencias de noticias publican...". De fet, bona part de les notícies d'API provenen de serveis d'informació o d'agrupacions clandestines.

Tot i que API no acostuma a esmentar l'origen de la informació, l'estudi dels continguts suggereix tres vies a partir de les quals API rebia informació. L'obtenció d'informació que més suggereixen els continguts del butlletí és a través del desplaçament dels seus col·laboradors i redactors al lloc dels fets. Per dur a terme aquesta tasca de forma segura, es van establir rols per a cada un dels membres d'API (vegeu apartat 4.1.), que s'especialitzaven i involucraven dins d'un moviment popular, com per exemple el moviment universitari, per després poder concertar entrevistes amb membres sindicals (Vinyoles et al., 1989).

Una segona font d'informació era la que provenia directament des de les plataformes i moviments clandestins, que establien un canal d'intercanvi d'informació amb API i que també contribuïen a la causa en l'àmbit econòmic i en la distribució del material. És a aquest tipus d'organitzacions a qui es refereix l'agència quan parla de la manca de compromís per part d'alguns moviments obrers (vegeu apartat 4.3.). En les seves publicacions, API cita fonts com per exemple l'Assemblea de Catalunya, la Comissió Obrera Nacional de Catalunya, Comissions Obreres i, fins i tot, nuclis nacionalistes aliens a Catalunya, com per exemple ETA.

Aquesta informació rebuda des de diferents plataformes clandestines acostumava a reproduir-se de forma íntegra a l'edició del butlletí, el que demostra una intenció per part d'API d'establir-se com a nexa d'informació i de suport informatiu del conjunt del moviment obrer, fet que Tèbar Hurtado (1995) identifica com una intenció coordinadora per part d'API, que volia establir una xarxa de col·laboradors per tot el territori català. Una prova d'aquesta intenció és la publicació d'*API: Revista de premsa clandestina*, un document que serveix de recopilatori de 103 publicacions periòdiques clandestines distribuïdes a Catalunya, totes classificades per categories com l'idioma, el nombre de publicacions, la data i l'òrgan que editava la publicació.

Una darrera forma d'obtenir la informació era a través de departaments de premsa i entitats d'informació. Un exemple d'aquest mètode es troba en el número 57 del butlletí, que recull unes declaracions del president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas. L'agència situa l'origen de les declaracions directament en una publicació del Servei d'Informació i Publicacions de la Generalitat de Catalunya a l'exili.

Cal destacar que l'ús d'aquests serveis informatius és una font d'informació molt recurrent per API i que, de vegades, més que ser el motiu de la notícia, és la mateixa notícia en si, ja que l'agència també publica les notes de premsa de forma íntegra per a informar d'un fet o per complementar una notícia produïda per l'agència.

Una citació habitual és la de “nuestro corresponsal”, signatura que es pot trobar en les cròniques sobre vagues i reunions clandestines, esdeveniments que, per la precisió i detall amb què s'expliquen, probablement són obra de redactors o col·laboradors de l'agència que, com és lògic donades les condicions de treball, no signen les peces i prefereixen optar per formes alternatives de signar una informació.

Un dels principis tradicionals en el periodisme i en qualsevol mena de publicació periodística és la intenció objectiva de la informació, que ha de ser lliure de parcialitats i de qualsevol classe de valoració o judici personal de l'autor de la notícia. La definició de què és -o no- l'objectivitat no resulta necessària, ja que la mateixa existència del butlletí en un context de clandestinitat resulta un posicionament ideològic, en aquest cas, antifranquista.

s la mateixa agència qui es posiciona ideològicament, ja que des de l'inici de la seva activitat es defineix com un mitjà de comunicació que pretén combatre la propaganda de la premsa del règim (vegeu apartat 3). La impossibilitat de produir una informació completament objectiva no implica que els continguts del butlletí hagin de ser una presa d'acció en favor de l'antifranquisme, amb informacions completament sectorials i reivindicatives dels diferents moviments antifranquistes i clandestins.

L'estil d'API es caracteritza per l'ús d'un to més aviat neutral, amb una intenció principalment informativa i expositiva a l'hora d'explicar diferents esdeveniments que afecten la societat catalana. Crida l'atenció la professionalitat i cura dels continguts, que es redacten amb un llenguatge formal, gairebé sempre allunyat de les valoracions personals i els judicis d'opinió del periodista que redacta la informació.

Aquest estil allunyat de la parcialitat i les reivindicacions es vincula i casa amb la definició d'API com un mitjà de comunicació independent, sense cap mena d'influència ideològica de cap partit polític clandestí, com si tenien altres publicacions, que estaven estretament vinculades a una agrupació política o que, directament, servien d'altaveu d'una agrupació clandestina, com per exemple *Acción*, editat per la Coordinadora de Sectors de Comissions Obreres de Barcelona o *Universitat*, produït pel Òrgan del Comité Universitari del PSUC.

Una altra implicació de la condició de clandestinitat i acció 'contrainformativa' que defineix el butlletí de l'agència són termes que pertanyen a un vocabulari característic d'aquesta condició. L'ús del terme 'repressió' per referir-se als càstigs contra les convocatòries i reunions clandestines ho demostra. Les notícies sobre la repressió del règim són aquelles en les quals s'identifiquen més sortides de to i posicionaments per part d'API.

L'agència acostuma a mantenir el to de neutralitat fins i tot en conflictes d'interès com el que es va produir entre l'Assemblea de Catalunya i el Moviment Socialista l'abril de 1973. Tot i que aquest últim és crític amb el treball de l'agència, API manté una posició de mediador en aquest conflicte. Cal dir que la presa de posició per part del butlletí no és habitual, però tampoc es pot negar que existeixen casos en què API s'ha posicionat en favor de l'antifranquisme. Exemples subtils són la denúncia contra la repressió franquista contra dos monjos de Montserrat, exposada al número 5, o una valoració de l'actuació de Franco a l'hora de rebutjar la dimissió d'un ministre del seu govern, exposada al número 17 del butlletí.

El consell de guerra i posterior condemna de mort a Salvador Puig Antich és un dels moments amb més implicació i posicionament per part d'API, que abandona l'estil neutral centrat en informar i exposar fets -que caracteritza el to del butlletí fins aquell moment- per denunciar de forma explícita una mala praxi per part del tribunal que va jutjar el cas de Puig Antich. En el número 41 del butlletí, del 31 de gener de 1974, l'agència denuncia que la condemna s'ha produït sense fer una aportació de proves prou contundents per a justificar-les i, fins i tot, acusa la justícia franquista de tenir la voluntat d'ocultar proves.

Aquest posicionament és més explícit en la segona etapa d'activitat del butlletí. A partir de finals de 1975; com més polítiques i reivindicatives són les notícies, més s'involucra l'agència a través de qualificacions negatives envers l'actuació repressiva del règim franquista.

Aquests casos de posicionament clar per part d'API es podrien interpretar com un gènere periodístic proper a l'opinió, però res més enllà de la realitat: els gèneres majoritàriament presents al butlletí són els informatius, ja que el recurs principal per presentar la informació és la notícia, bé sigui de forma breu o extensa.

Tot i que l'agència també treballa el reportatge -de forma poc habitual- al butlletí, aquest tipus de contingut informatiu es reserva i esdevé fonamental en la col·lecció *API Dossier*, una sèrie de publicacions de l'agència que també es conserva parcialment a l'Hemeroteca digital de l'AHCB i del qual se'n destaca el número sis de la col·lecció que, en una extensió de trenta-tres planes, explica, contextualitza i analitza l'assassinat de l'obrer Manuel Fernández Márquez a mans de les autoritats franquistes a Sant Adrià del Besòs.

El butlletí també compta habitualment amb gèneres interpretatius, com per exemple les entrevistes que es fan de forma recurrent a responsables polítics i sindicals sobre la situació d'un fet concret. El gènere interpretatiu més utilitzat, però, és la crònica, recurs habitual per fer la cobertura de vagues i protestes laborals a Barcelona. La crònica s'utilitza especialment per tractar el transcurs de dies especials i assenyalats pels moviments clandestins, com ara per exemple l'1 de maig, dia del treballador, o l'11 de setembre, Diada de Catalunya.

Una qüestió de caràcter més formal, però igualment interessant en matèria d'estudi dels continguts és l'ús del castellà com a llengua vehicular del butlletí des del primer fins a l'últim número publicat per l'agència. Una de les raons, entre d'altres (vegeu apartat 4.2.), que dona l'agència és la voluntat de voler arribar a indrets de l'estat espanyol i països europeus i no només treballar l'àmbit català.

Tot i això, hi ha exemples de l'ús del català en publicacions del butlletí. El número tretze inclou una nota de premsa d'Unió Democràtica de Catalunya íntegrament en català, que contrasta amb la resta d'informació del número, tota en castellà. Crida l'atenció que més endavant, al número trenta-tres, es torna a incloure una nota d'aquest partit polític, però aquesta vegada es tradueix al castellà.

API no treballarà el butlletí en català fins a les seves darreres edicions: l'agència va començar a publicar el butlletí tant en castellà com en català a partir del número 66. Entre les edicions en català i castellà no hi ha cap diferència en el contingut del butlletí; es tracten les mateixes notícies i amb el mateix to. Només s'identifiquen canvis en qüestions formals com la correcció d'errades tipogràfiques.

D'igual forma que en l'ús del reportatge, API també publica continguts en català al marge del butlletí. Ho fa en el número 5 de *Documentos API*, una publicació íntegrament en català que tracta sobre una campanya de sensibilització per afavorir l'ús de la llengua catalana.

L'estudi dels continguts del butlletí d'API també serveix per identificar moments en què l'agència utilitza la publicació amb altres finalitats que s'escapen del propòsit informatiu i expositiu principal. És el cas de l'anunci de les vagues convocades el juliol de 1973 en el número vint-i-nou, publicat a finals de juny, o de l'anunci dels diferents consells de guerra que es celebraran a Barcelona, exposat al número dinou.

L'agència acostuma a tancar al butlletí amb la publicació íntegra de documents tant de plataformes clandestines com de pautes d'acció del règim franquista. Per exemple, el mateix número dinou, de febrer de 1973, conté a la darrera plana un document confidencial que va ser enviat pel ministeri d'informació als mitjans de comunicació de Barcelona per demanar que no informessin sobre les reivindicacions del professorat de l'ensenyament primari, que demanaven un augment salarial.

El butlletí informatiu és la publicació principal d'API. Això no es demostra no només en l'extensió de la col·lecció, de la qual se'n van publicar una setantena de números, sinó que també queda clar en què les publicacions del butlletí s'utilitzen per comunicar la situació interna d'API. Per exemple, tot i que el número 61 s'utilitza per informar, està encapçalat per un comunicat anunciant el retorn a l'activitat de l'agència -no només del butlletí- després de l'aturada al segon quadrimestre de 1975.

7. Conclusions

La investigació neix amb la voluntat de crear una contribució acadèmica sobre el contingut del butlletí informatiu de l'Agència Popular Informativa que pugui servir de referència per a entendre un mica més el periodisme clandestí a Catalunya en els darrers anys del franquisme.

Aquesta voluntat es veu reflectida en la definició d'un objectiu principal a partir del qual s'ha iniciat la investigació: demostrar que el butlletí informatiu d'API és un exemple de periodisme professional, responsable d'una tasca periodística que va oferir una representació precisa i curada de la situació de la societat catalana del tardofranquisme.

La metodologia emprada per validar o refutar aquesta premissa ha consistit en una anàlisi del butlletí tant a nivell extern com intern, aquest últim des d'una perspectiva mixta. Abordar la qüestió amb aquesta metodologia -una anàlisi documental externa i una anàlisi de continguts interna- permet donar resposta a les preguntes específiques plantejades a l'inici del treball, que contemplin la contextualització històrica de l'inici de la publicació del butlletí, el tractament de la informació per part d'API, així com la identificació de l'estil o perspectiva ideològica amb què s'aborden els diferents temes d'actualitat tractats per l'agència.

La recerca és una aportació acadèmica sobre una qüestió fins aquest moment mai tractada -els continguts del butlletí- que contribueix a precisar encara com era l'ofici periodístic a Catalunya i Espanya en un dels moments més complicats de la seva història recent. La metodologia mixta emprada per estudiar els continguts del butlletí permet una comprensió profunda del contingut de la publicació, mentre que l'anàlisi documental identifica un context històric inherent a la tasca d'API. Aquest procés de recerca serveix per confirmar la importància dels mitjans clandestins com eines de resistència i mobilització social, en períodes de repressió i de restricció de llibertats.

Aquest estudi de continguts pot servir de punt de partida d'un conjunt d'aportacions acadèmiques amb l'objectiu de configurar la realitat del tractament dels continguts periodístics en aquest període de la història del periodisme. L'estudi aplicat al butlletí d'API es podria replicar en altres mitjans de comunicació que, de fet, van coincidir tant històricament com metodològicament amb API, com per exemple *Avui - Servei d'Informació Català (SIC)*, que també treballava com a servei informatiu. L'enfortiment teòric en aquesta qüestió pot resultar beneficiós per a treballs d'anàlisi de continguts ja existents, com és aquest cas, ja que es poden establir relacions de comparació entre diferents mitjans de comunicació del mateix període històric.

Tot i que es considera que la investigació respon a l'objectiu plantejat, cal dir que la investigació ha estat parcialment limitada per dos aspectes. En primer lloc, la mostra amb la qual s'ha dut a terme l'anàlisi no representa tots els números del butlletí que es van publicar pel fet que la col·lecció no es conserva de forma íntegra a l'hemeroteca digital. Aquesta qüestió no afecta l'anàlisi qualitativa, que ha treballat amb una mostra reduïda per tal de profunditzar en els continguts, però sí que és responsable d'un marge d'error molt reduït -només falten 2 números a la col·lecció digitalitzada- en els resultats de l'anàlisi quantitativa.

D'altra banda, el plantejament inicial d'aquest treball contemplava la possibilitat d'entrevistar els periodistes protagonistes d'API, com per exemple Andreu Claret, Enric Bastardes, Jordi Socas o Eugeni Madueño, que han demostrat intenció de contribuir en aquest treball, però per qüestions alienes al desenvolupament de la investigació, no ha estat possible realitzar aquestes entrevistes, que haurien significat un testimoni de gran valuositat per a complementar les conclusions extretes a partir de l'anàlisi de continguts.

Els resultats de la investigació dibuixen el butlletí informatiu de l'Agència Popular Informativa com un exemple de bona praxi periodística, deslligada de qualsevol pressió ideològica en un període social molt marcat per l'enfrontament entre ideologies.

El butlletí d'API sorgeix en context marcat per la llei de Premsa i Impremta de 1966, restrictiva amb el dret de la llibertat d'expressió, motiu pel qual publicacions de voluntat 'contrainformativa' com API havien de treballar en clandestinitat per assegurar-la supervivència. Tot i les possibles vinculacions o posicionaments polítics dels seus membres fundadors i col·laboradors habituals, els continguts del butlletí d'API consoliden la publicació com un referent que trenca amb la premsa editada per associacions i esdevé en un mitjà de comunicació independent de qualsevol organització clandestina.

Cal tenir en compte que només es pot parlar d'independència editorial. En essència, és cert que el butlletí no serveix d'altaveu de cap formació política, però, tot i això, depèn d'agrupacions clandestines per rebre la informació i per distribuir els butlletins. El contingut del butlletí d'API demostra la independència ideològica, però no es pot parlar d'una independència total, ja que el seu funcionament depenia de terceres parts.

L'anàlisi de continguts quantitativa executada en els butlletins informatius evidencia que l'agència va complir amb el propòsit de reflectir la societat catalana pel fet que, durant els seus cinc anys d'activitat, el butlletí va informar de forma recurrent sobre les mobilitzacions del moviment universitari, sobre la situació de grups professionals com periodistes, sanitaris i advocats. També va aconseguir, tot i ser un mitjà clandestí editat a Barcelona, rebre i publicar consignes d'actuació confidencials del règim franquista i notícies d'àmbit internacional, així com fer un recull de més d'un centenar de revistes clandestines.

Tanmateix, els temes més treballats pel butlletí són les reivindicacions polítiques i obreres i la repressió de les autoritats sobre ambdós moviments (vegeu gràfic 1). Aquests tres temes representen gairebé tres quartes parts de tota la informació que va produir API en la seva primera etapa d'activitat, on es van publicar una seixantena de números.

El retorn de la publicació del butlletí després d'una aturada d'activitat a causa de la falsa sensació d'aperturisme polític a mitjans de 1975 va significar un canvi en l'estratègia de continguts per part de l'agència, que passa a informar gairebé de forma exclusiva sobre la

situació política a Catalunya i la repressió del règim, mentre que la resta d'assumptes, que fins al moment s'havien tractat de forma recurrent, passen a tenir una presència gairebé residual i anecdòtica al butlletí.

Pel que fa al tractament periodístic de la informació, l'anàlisi de continguts qualitativa ratifica aquesta independència ideològica i editorial del butlletí d'API mencionada prèviament. L'estructura de les notícies acostuma a ser senzilla i breu, amb un estil narratiu que segueix un fil cronològic que evita les redundàncies i pretén informar de forma concisa. En bona part de la mostra analitzada es manté un to neutral que evita les valoracions interpretatives i els judicis d'opinió dels autors, amb un vocabulari corresponent a la situació de clandestinitat i a la voluntat per part d'API d'informar contra la premsa oficial del règim.

Tot i que es produeix de forma molt puntual, al butlletí es troben exemples d'una involucració ideològica per part de l'agència envers successos concrets que es van produir a Catalunya, com ara la condemna a mort a Salvador Puig Antich o la denúncia de fets concrets, que s'accentuen de forma paral·lela al canvi en la estratègia de continguts centrada en informar sobre la situació política.

Malgrat això, sempre es compleix la intenció d'API d'informar i exposar els fets que afectaven la societat catalana. Per dur a terme aquesta tasca, es fa un ús gairebé exclusiu dels gèneres periodístics informatius com la notícia i el reportatge, tot i que també s'utilitza de forma recurrent la crònica, de caràcter interpretatiu.

Són unes peces informatives que no destaquen per citar l'origen de la informació o de la notícia. Quan es fa, s'utilitzen termes impersonals que no defineixen amb exactitud des d'on arriba la informació. Tot i que la citació de les fonts és un element bàsic de la rutina periodística, no es pot jutjar un butlletí clandestí amb el mateix criteri periodístic que es jutjaria una publicació periodística actual. La mateixa condició de clandestinitat serveix de justificació de la no-citació de les fonts.

Tenint això en compte, la pregunta i objectiu principal de la investigació es poden respondre amb un matis: el butlletí informatiu d'API és un exemple d'una publicació periodística periòdica en clandestinitat que, amb independència editorial, va exposar i informar professionalment sobre la situació de la societat catalana de finals de la dictadura franquista, però no durant tot el seu període d'activitat, que va estar condicionat per unes publicacions finals massa centrades en la política i la repressió que rebutjaven la línia editorial original del 1972.

El tractament generalment professional de la informació en el butlletí converteix aquesta publicació d'API en un referent de la pràctica periodística en temps de censura i es prova que les limitacions deduïbles d'una situació de clandestinitat, com la falta de recursos o el secretisme, no esdevenen prou justificació per ometre la responsabilitat del periodista: informar de forma acurada, precisa i honesta.

El butlletí és una prova documental de la importància del periodisme independent i convida a reflexionar sobre el paper fonamental de l'ofici en la defensa de la llibertat d'expressió i en la configuració d'una societat democràtica. L'experiència de l'agència serveix com a recordatori que, contra la censura més restrictiva, el compromís amb la informació veraç i la integritat periodística ha de prevaldre i inspirar el canvi social cap a una societat justa i igualitària.

Bibliografia emprada

Adelante. (1972). *Órgano del PSUC*, 5, 3.

Andréu Abela, J. (2002). *Las técnicas de análisis de contenido: una revisión actualizada* (1.ª ed.). <https://abacoenred.org/wp-content/uploads/2019/02/Las-técnicas-de-análisis-de-contenido-una-revisión-actualizada.pdf>

API (3 de maig de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 1.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088186>

API (7 de maig de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 2.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088187>

API (20 de maig de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 3.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088188>

API (30 de maig de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 4.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088189>

API (15 de juny de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 5.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088190>

API (5 de juliol de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 6.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088191>

API (25 de juliol de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 7.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088192>

API (7 de setembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 8.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088193>

API (19 de setembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 9.
<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088194>

API (2 d'octubre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 10.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088195>

API (13 d'octubre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 11.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088196>

API (28 d'octubre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 12.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088197>

API (13 de novembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 13.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088198>

API (29 de novembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 14.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088199>

API (16 de desembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 15.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088200>

API (31 de desembre de 1972) Agencia Popular Informativa: Boletín. 16.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088201>

API (15 de gener de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 17.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088202>

API (1 de febrer de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 18.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088203>

API (9 de febrer de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 19.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088204>

API (21 de febrer de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 20.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088205>

API (4 de març de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 21.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088206>

API (20 de març de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 22.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088207>

API (26 de març de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 23.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088208>

API (4 d'abril de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 24.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088209>

API (4 d'abril de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 25.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088210>

API (17 de maig de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 26.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088211>

API (28 de maig de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 27.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088212>

API (13 de juny de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 28.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088213>

API (26 de juny de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 29.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088214>

API (12 de juliol de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 30.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088215>

API (9 de setembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 31.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088216>

API (20 de setembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 32.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088217>

API (4 d'octubre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 33.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088218>

API (12 d'octubre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 34.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088219>

API (23 d'octubre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 35.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088220>

API (1 de novembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 36.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088221>

API (13 de novembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 37.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088222>

API (23 de novembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 38.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088223>

API (4 de desembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 39.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088224>

API (14 de desembre de 1973) Agencia Popular Informativa: Boletín. 40.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088225>

API (31 de gener de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 41.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088226>

API (7 de febrer de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 42.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088227>

API (21 de febrer de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 43.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088228>

API (21 de març de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 45.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088229>

API (3 d'abril de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 46.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088230>

API (26 d'abril de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 47.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088231>

API (8 de maig de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 48.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088232>

API (22 de maig de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 49.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088233>

API (9 de juny de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 50.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088234>

API (19 de juny de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 51.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088235>

API (10 de juliol de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 53.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088236>

API (16 de setembre de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 54.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088237>

API (3 d'octubre de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 55.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088238>

API (24 d'octubre de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 56.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088239>

API (5 de desembre de 1974) Agencia Popular Informativa: Boletín. 57.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088240>

API (18 de gener de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 58.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088241>

API (11 de febrer de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 59.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088242>

API (8 de març de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 60.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088243>

API (13 d'octubre de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 61.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088244>

API (29 d'octubre de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 62.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088245>

API (15 de novembre de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 63.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088246>

API (2 de desembre de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 64.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088247>

API (15 de desembre de 1975) Agencia Popular Informativa: Boletín. 65.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088248>

API (16 de gener de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 66. [Català]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088249>

API (16 de gener de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 66. [Castellà]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088250>

API (5 de febrer de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 67. [Castellà]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088251>

API (9 de febrer de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 67. [Català]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088252>

API (26 de febrer de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 68.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088253>

API (30 de març de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 69. [Català]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088254>

API (30 de març de 1976) Agencia Popular Informativa: Boletín. 69. [Castellà]

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088255>

API (setembre de 1973) Balance de más de un año de API.

API (1975) Comunicado abril-mayo 1957.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d090313>

API (1974) Report de treball sobre la campanya per a l'ús oficial de la llengua catalana.

Documentos API. 5. <https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d114091>

API (1973) Revista de prensa clandestina. 1.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/detalle/ahcb-d088257>

Avui-SIC. (1975, mayo). Última hora - API desapareix. *Avui-SIC*, 2.

https://ddd.uab.cat/pub/ppc/avuiSIC/avuiSIC_a1975m5n29.pdf

Bardin, L. (2002). *Análisis de contenido* (3.ª ed.). Ediciones Akal.

https://books.google.com.pe/books?id=IvhoTqll_EQC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false

Batista, A. (2019, 27 octubre). API, la premsa lliure contra la censura. *Diumenge. Diari Ara*.

https://diumenge.ara.cat/diumenge/api-premsa-lliure-contra-censura_1_2625545.html

Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*.

BOE (1966) Ley 14/1966, de 18 de marzo, de Prensa e Imprenta. *Boletín Oficial del Estado*.

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1966-3501>

BOE (1967) Decreto 779/1967, de 20 de abril, por el que se aprueban los textos refundidos de las Leyes Fundamentales del Reino. *Boletín Oficial del Estado*.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1967-40312>

BOE (1969) Ley 62/1969, de 22 de julio, por la que se provee lo concerniente a la sucesión en la jefatura del Estado. *Boletín Oficial del Estado*.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1969-915>

BOE (1977) Real Decreto-ley 24/1977, de 1 de abril, sobre libertad de expresión. *Boletín Oficial del Estado*.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-9008>

Brunet, J. M. (1991). El Grup Democràtic de Periodistes, un combat per dignificar la professió. *Capçalera*, 25.

<https://raco.cat/index.php/Capcalera/article/view/323551/414174>

Castiella, F. M. (1962) Carta de Fernando María Castiella a Maurice Couve de Murville. *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes* [2022].

<https://www.cervantesvirtual.com/obra/carta-de-fernando-maria-castiella-ministro-de-asuntos-exteriores-del-gobierno-espanol-a-maurice-couve-de-murville-presidente-del-consejo-de-ministros-de-la-comunidad-economica-1147962/>

De Carreras, F. (2021). El final de la Transición: 43 aniversario. *elconfidencial.com*.

https://blogs.elconfidencial.com/espana/la-funesta-mania-de-escribir/2021-12-05/final-transicion-43-aniversario_3336487/

De Diego González, Á. (2016). *La prensa y la dictadura franquista. De la censura al «Parlamento de papel»* [Repositorio Institucional de la Universidad de Málaga]. Universidad de Málaga. <https://riuma.uma.es/xmlui/bitstream/handle/10630/11297/LeyFragaMálaga.pdf>

De Diego González, Á. (2017). *De la propaganda imperial al «Parlamento de papel». Historia de la prensa en España* (1.ª ed.). Universidad a distancia de Madrid. <https://udimundus.udima.es/handle/20.500.12226/645>

El Opus Dei y la prensa en el tardofranquismo. (2012). *Entre la Acción y la Obra: Ideas, Conflictos E Identidades de los Católicos Franquistas*, 28, 139-165. <https://www.cepc.gob.es/sites/default/files/2022-06/365127-carlos-barrera.pdf>

Fabre, J. (1989). L'escola de Periodisme del CICF, una gestació indigesta. *Capçalera*, 7, 12-14. <https://raco.cat/index.php/Capcalera/article/view/322842/413467>

Farias Batlle, P. (1999). La prensa y las transiciones políticas a la democracia. *Comunicar*, 13, 71-77.

Benach, J.A. (1976) El naixement del Grup Democràtic de Periodistes. *Diari Ara*. https://www.ara.cat/opinio/naixement-grup-democratic-periodistes-1976_1_4943231.html

Gómez-Reino y Carnota, E. (2007). La Ley 14/1966, de 18 de marzo, de prensa e imprenta.

Dereito: Revista Xuridica Da Universidade de Santiago de Compostela, 16, 209-219.

https://minerva.usc.es/xmlui/bitstream/handle/10347/7873/pg_211-222_dereito16-1.pdf?sequence=1

Guerrero Bejarano, M. (2016). La investigación cualitativa [Estudi]. *INNOVA Research*

Journal, 1(2), 1-9. <https://revistas.uide.edu.ec/index.php/innova/article/view/7/8>

Guix Oliver, J. (2008). El análisis de contenidos: ¿qué nos están diciendo? *Revista de Calidad Asistencial*, 23(1), 26-30.

<https://www.elsevier.es/es-revista-revista-calidad-asistencial-256-articulo-el-analisis-contenidos-que-nos-S1134282X08704640>

Historia de la Unión Europea 1945-1959 | Unión Europea. (s. f.). Unió Europea.

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_es

Holsti, O. (1969). *Content analysis for the social sciences and humanities*.

I Martorell, D. C. (2020). La llengua catalana com a contingut de la premsa a l'exili. *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 1, 388.

<https://raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/view/380251>

Jocs Florals de la Llengua Catalana | Revistes de l'exili. (s. f.).

<https://www.ub.edu/craixili/article/jocs-florals-de-la-llengua-catalana-13>

Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis An Introduction to Its Methodology* (2.ª ed.).

SAGE Publications.

https://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20Content%20Analysis_%20An%20Introduction%20to%20Its%20Methodology.pdf

López Noguera, F. (2002). El análisis de contenido como método de investigación. *Revista de Educación*, 4, 167-179.

<https://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/1912/b15150434.pdf>

Manchado, X. (2013). Las tensiones entre el «aperturismo» y el «inmovilismo» franquistas.

Historia del Presente, 22, 139-150. <https://historiadelpresente.com/wp-content/uploads/2023/08/Historia-del-Presente-numero-22-completo.pdf>

Martín López, E. (1963). El análisis de contenido. *Revista de Estudios Políticos*, 132, 45-64.

<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2047530.pdf>

Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(2).

<https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1089/2386>

Menéndez, M. A. (2004). *El Parlamento de papel: las revistas españolas en la transición democrática*. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=256117>

Oneto, J. (1980). La larga marcha de la transición. En *Los medios de comunicación en la frontera democrática* (Vol. 1, pp. 25-38). Universidad Internacional Menéndez Pelayo UIMP.

Organització de Marxistes Leninistes d'Espanya (juliol, 1974) Bandera Roja. 48.

<https://ahcbdigital.bcn.cat/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d114281>

Powell, C. (2000). Economía, sociedad y cultura política en el tardofranquismo. En *España en democracia, 1975 - 2000* (p. 25). Plaza & Janés. <https://charlespowell.eu/wp-content/uploads/2020/11/1.-Economía-sociedad-y-cultura-política.-en-el-tardofranquismo.pdf>

Prensa clandestina i de l'exili. (2021, novembre). Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

Recuperat el 16 de novembre de 2023, de

<https://ahcbdigital.bcn.cat/es/hemeroteca/coleccion/Prensa+clandestina+i+de+lexili>

Quan plovi en octavetes: clandestinitat, premsa i propaganda antifranquista. (2021). Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

<https://ajuntament.barcelona.cat/arxiunicipal/arxiuhistoric/ca/noticies/quan-plovien-octavetes-clandestinitat-premsa-i-propaganda-antifranquista-1077714>

Rodríguez Jiménez, J. L. (2008). La división de la clase política en el tardofranquismo.

Crisis, Dictaduras, Democracia., Dialnet.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2676322>

Roglam, J. (2016). *Aprenents de demòcrates*. Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Recuperat el 10 de febrer de 2024, de <https://www.periodistes.cat/capcalera/aprenents-de-democrates>

Sánchez Recio, G. (2015). El Tardofranquismo (1969-1975): el crepúsculo del dictador y el declive de la dictadura. *Hispania Nova: Revista de Historia Contemporánea*, 1, 329-348.

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/HISPNOV/article/view/2877/1583>

Sanz Hernando, C. (2017). El ocaso de la Prensa del Movimiento en Barcelona. *Barcelona Quaderns d'Història*, 25, 269.

<https://raco.cat/index.php/BCNQuadernsHistoria/article/view/352249/443387>

Senante Berendes, H.-C. (2002). La liberalización económica y el acercamiento a Europa. En *España ante la integración europea (1962-1967): el largo proceso para la apertura de negociaciones* (pp. 88-171). Universidad de Alicante.

https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/10114/4/Senante-Berendes-Heidy-Cristina_3.pdf

Tébar Hurtado, J. (1995). La premsa clandestina a Catalunya. Agència Popular Informativa, cinc anys de contrainformació (1972 - 1977). En *Treballs de Comunicació* (1.ª ed., Vol. 6, pp. 173-185).

Tercera Información. (2023). *La censura franquista tardía: el caso del diario Madrid y la multa de 250.000 pesetas*. Tercera Información.

<https://www.tercerainformacion.es/articulo/memoria-historica/02/04/2023/la-censura-franquista-tardia-el-caso-del-diario-madrid-y-la-multa-de-250-000-pesetas/>

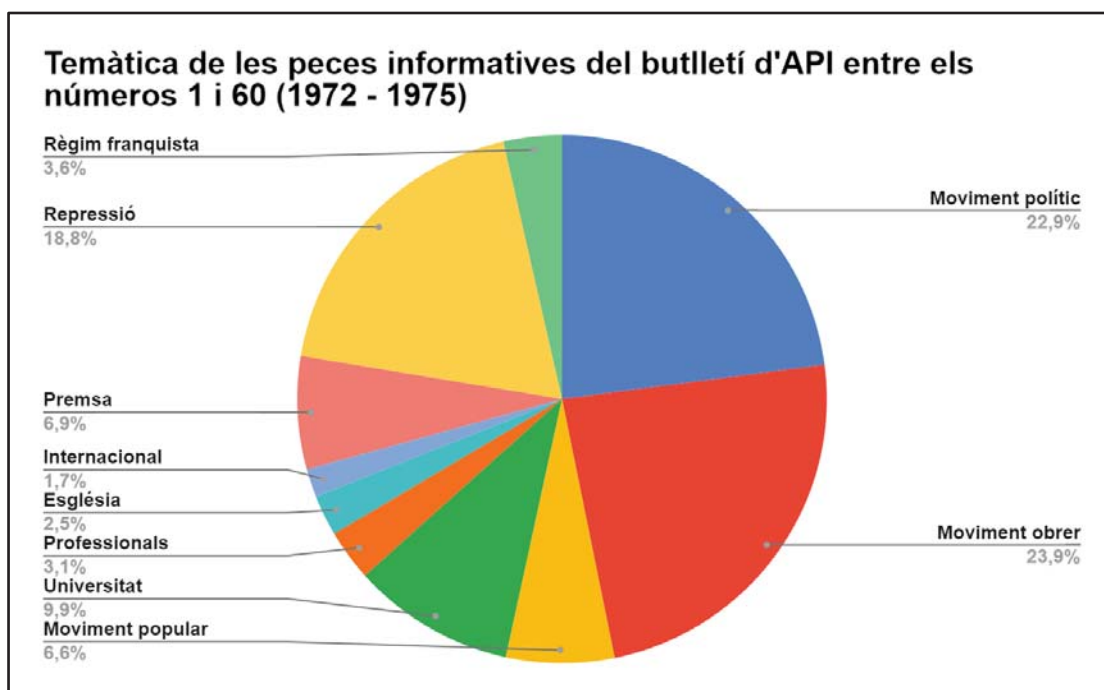
Viladot, A. (1987). *Nacionalisme i premsa clandestina: (1939-1951)* (1.ª ed.). Curial.

Vinyoles, C., Torns, M. i Lanao, P. (1989) El periodisme clandestí dels primers anys setanta.

Capçelera, 4, 9-15. <https://raco.cat/index.php/Capcalera/article/view/322780/413407>

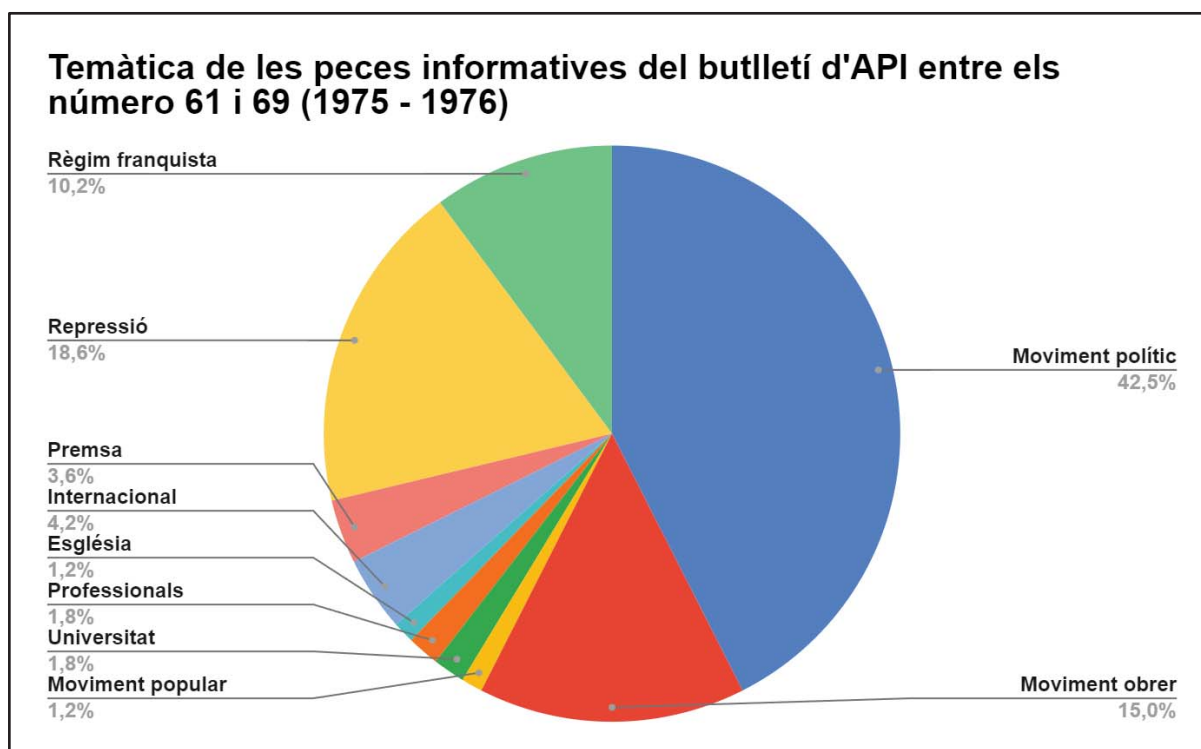
9. Annexos

a) Gràfics sobre els resultats de l'anàlisi quantitativa

Annex. Gràfic sectorial amb la temàtica de les peces incloses al butlletí d'API entre 1972 i 1975.

Font: Elaboració pròpia, a partir de la col·lecció de l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

Annex. Gràfic sectorial amb la temàtica de les peces incloses al butlletí d'API entre 1975 i 1976.

Font: Elaboració pròpia, a partir de la col·lecció de l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

Annex. Resultat de l'anàlisi quantitativa.
 Recompte de vegades que es tracta un tema al
 butlletí.

Font: Elaboració pròpia, a partir de la col·lecció de
 l'Hemeroteca digital de l'AHCB.

Data de publicació (trimestral)	Butlletins publicats	Moviments polítics	Moviment obrer	Moviment popular	Moviment estudiantil	Professionals	Església	Internacional	Prensa	Repressió	Règim
Segon quadrimestre de 1972	7	12	17	4	8	2	0	1	6	8	0
Tercer quadrimestre de 1972	9	26	23	11	12	7	4	1	8	33	4
Primer quadrimestre de 1973	9	19	46	18	28	11	2	2	8	33	9
Segon quadrimestre de 1973	5	14	33	5	11	0	1	1	8	11	1
Tercer quadrimestre de 1973	10	35	29	8	15	5	12	5	15	35	3
Primer quadrimestre de 1974	6	10	23	8	11	0	3	0	10	18	2
Segon quadrimestre de 1974	5	26	26	4	1	1	1	4	7	9	4
Tercer quadrimestre de 1974	4	33	12	3	4	3	0	2	2	12	8
Primer quadrimestre de 1975	3	37	12	0	2	0	0	0	0	15	2
Segon quadrimestre de 1975	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tercer quadrimestre de 1975	4	30	11	1	3	2	2	5	4	21	14
Primer quadrimestre de 1976	4	41	14	1	0	1	0	2	2	10	3
TOTAL	66	283	246	63	95	32	25	23	70	205	50

b) Resultats de l'anàlisi de contingut qualitativa

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº1, 3 de maig de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies segueixen un estil narratiu cronològic i lineal. S'expliquen les vagues convocades per l'1 de maig dia a dia.
Intenció de les notícies	L'objectiu d'aquest butlletí és fer una radiografia i una descripció acurada de les convocatòries de vaga i reivindicacions pel dia del treballador.
Origen de la notícia / Fonts	La majoria de peces provenen del testimoni en primera persona del periodista, que signa la notícia com "el corresponsal". També s'utilitzen els titulars d'altres mitjans per contextualitzar la informació.
Estil periodístic	L'estil de les peces és informatiu i ajustat als fets. Tot i això, s'inclouen -de forma esporàdica- judicis de valor i d'opinió, com dir que la premsa legal silencia una vaga.
Gèneres periodístics emprats	El gènere periodístic més present en aquest butlletí és la crònica, tot i que també hi ha breus notícies.
Idioma	En tot moment s'utilitza el castellà.
Altres finalitats del butlletí	Aquest butlletí només informa sobre el transcurs de diferents vagues arreu de Barcelona i rodalia i no pretén anunciar cap convocatòria pròxima, per exemple.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº3, 20 de maig de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Notícies breus que expliquen els fets en ordre cronològic. El butlletí presenta una extensa crònica sobre una concentració carlista. Tot i que també segueix un ordre cronològic, s'inclouen paràgrafs que surten de la línia temporal per contextualitzar els fets que tracta la crònica.
Intenció de les notícies	El butlletí informa en profunditat de la concentració i el moviment carlista, però també inclou fets que involucren el moviment obrer i polític.
Origen de la notícia / Fonts	No es detalla l'origen de la font. Tots els fets s'expliquen amb un temps verbals de caràcter impersonal.
Estil periodístic	L'estil és formal i informatiu, sense que s'involucri cap judici de valor personal, tot i que es tracta d'un butlletí antifranquista.
Gèneres periodístics emprats	La peça informativa amb més importància en aquest butlletí és la crònica sobre una concentració carlista, tot i que també s'inclouen notícies breus.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº5, 15 de juny de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Per primera vegada en aquest estudi, s'inclou un índex que recull les informacions a tractar al butlletí. S'estableix un fil narratiu lineal que serveix per explicar els fets de forma cronològica. Aquest fil de vegades es talla per contextualitzar la informació.
Intenció de les notícies	El contingut del butlletí és majoritàriament informatiu, però també es troben fragments que serveixen per denunciar la repressió franquista que pateix un grup de la societat; en aquest cas, dos monjos de Montserrat.
Origen de la notícia / Fonts	L'origen de les notícies no s'expressa en gairebé cap de les peces del butlletí, excepte en la primera notícia, on s'explica que la informació ha arribat a través d'agències de notícies, sense concretar noms.
Estil periodístic	L'estil de les peces és informatiu i s'allunya d'utilitzar qualsevol judici de valor o de manifestar l'opinió de l'autor de la notícia.
Gèneres periodístics emprats	El gènere utilitzat en aquest butlletí és la notícia. Una de les peces es reforça i complementa la informació amb una entrevista.
Idioma	En tot moment s'utilitza el castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº9, 19 de setembre de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	La informació es presenta seguint un ordre cronològic dels esdeveniments dels quals s'informa.
Intenció de les notícies	Aquest butlletí té una intenció expositiva, especialment centrada en el transcurs de la diada de l'onze de setembre. També s'escau una intenció informativa, com per exemple per anunciar la celebració de diferents consells de guerra arreu d'Espanya.
Origen de la notícia / Fonts	En cap moment es detalla quin és l'origen de la informació. Com en aquest número predomina la crònica, es dedueix que la informació prové d'algun col·laborador o redactor d'API, present en els fets que es tracten al butlletí. Tot i que no es informació, la meitat dels continguts presents en aquest butlletí són comunicats i notes de premsa d'associacions com Comissions Obreres.
Estil periodístic	No es produeix cap judici de valor destacable. Només es pot parlar de posicionament amb l'ús de termes com "repressió" o l'ús d'adjectius com "grups democràtics", però aquest vocabulari és lògic tenint en compte que es tracta d'una revista antifranquista.
Gèneres periodístics emprats	En aquest número destaca la presència de la crònica, especialment utilitzada per tractar grans esdeveniments previs a la publicació del butlletí, com en aquest cas la diada de l'11 de setembre. La resta de la informació es presenta en format de notícia.
Idioma	Castellà
Altres finalitats del butlletí	Només s'anuncia la celebració de pròxims consells de guerra.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº13, 13 de novembre de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	La informació es presenta en ordre cronològic, però el context de clandestinitat no permet resoldre qüestions com el <i>qui?</i> , de les 6 W, especialment en les notícies més breus.
Intenció de les notícies	L'objectiu de les notícies és informar i exposar els esdeveniments i reunions més significants que s'han produït en els dies previs a la publicació del butlletí.
Origen de la notícia / Fonts	En aquest cas es mencionen diversos orígens de la informació. En primer lloc, es torna a incloure una crònica autoria d'un corresponent d'API. D'altra banda, també s'inclouen informacions d'altres revistes, com és el cas de citar <i>Vanguardia Obrera</i>, òrgan del Partit Comunista d'Espanya, per informar sobre una conferència de joventuts comunistes. Aquest número també conté comunicats i notes de premsa d'altres plataformes clandestines.
Estil periodístic	No es troba cap posicionament destacable, tret del vocabulari esperat d'un butlletí de caràcter antifranquista.
Gèneres periodístics emprats	La notícia principal destaca per ser una crònica sobre la celebració del primer aniversari de la I Assemblea de Catalunya, però la resta d'informacions són breus notícies.
Idioma	L'idioma principal és el castellà, però una de les notes de premsa, la d'Unió Democràtica de Catalunya, s'inclou íntegrament en català.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº17, 15 de gener de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies es presenten en format cronològic, dia a dia. Les peces més breus no responen a la totalitat de les 6 W.
Intenció de les notícies	Com és habitual, l'objectiu de les peces és fer un resum dels fets que han passat previs a la publicació. Aquest butlletí també destaca per informar sobre fets i esdeveniments que s'estaven produint en el mateix moment de la publicació.
Origen de la notícia / Fonts	En aquest butlletí no s'especifica l'origen de la notícia en gairebé cap notícia. Part de les peces s'originen a partir de documents aconseguits per API.
Estil periodístic	Tot i que es manté el to neutral fins ara habitual, s'inclouen judicis de valor sobre l'actuació de Franco. És el cas d'una peça que tracta sobre la possible dimissió del ministre de justícia que hauria estat rebutjada, "com és costum en el General Franco".
Gèneres periodístics emprats	El gènere periodístic més present en la notícia, però també s'inclouen cròniques.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	A més de les notícies, en aquest butlletí s'inclou un recull de fins a quatre documents sobre diferents qüestions oficials

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº21, 4 de març de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les peces responen a les 6 W, però la majoria d'elles s'allunyen de l'estil cronològic que fins ara ha caracteritzat les informacions d'API.
Intenció de les notícies	Les notícies es presenten a manera de resum dels fets que s'han produït a Catalunya i part d'Espanya durant el març de 1973.
Origen de la notícia / Fonts	En aquest número es troben poques citacions sobre l'origen de la informació. Les poques que n'hi ha fan referència a notes d'altres publicacions i accions de mitjans clandestins.
Estil periodístic	Tampoc es troba cap posicionament envers el règim, però API sí que s'expressa i se situa com a mediador d'un conflicte d'interessos entre el Moviment Socialista de Catalunya i l'Assemblea de Catalunya. API no es posiciona del costat de ningú, tot i que el Moviment Socialista és crític amb la informació que publica API).
Gèneres periodístics emprats	La majoria de les peces que s'inclouen en el butlletí són notícies.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº25, 4 d'abril de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les informacions més detallades i extenses tornen a explicar els fets de forma cronològica i respon les 6 W. La resta de notícies no compleixen aquestes característiques degut la brevetat i poca extensió de la peça.
Intenció de les notícies	L'objectiu de les notícies es fer un resum d'accions del moviment obrer, tot i que també es fa una prospecció de cara a la celebració del dia 1 de maig.
Origen de la notícia / Fonts	No s'especifica l'origen de la notícia excepte en els casos en què s'inclou explícitament una nota de premsa o propaganda d'una plataforma antifranquista i obrera.
Estil periodístic	No es troben grans judicis de valor més enllà de qualificar el desallotjament d'una concentració per part de la policia com "brutals agressions".
Gèneres periodístics emprats	Els gèneres principals emprats en el butlletí són la notícia i la crònica.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	El butlletí informa i anuncia alhora una convocatòria d'Assemblea de Catalunya de cara a la celebració de l'1 de maig, dia del treballador. En general, el butlletí serveix per a la difusió de propaganda dels moviments obrers de cara a la celebració del primer de maig.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº29, 26 de juny de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	La majoria de les peces són cròniques, que segueixen un fil lineal per explicar els esdeveniments de les notícies.
Intenció de les notícies	El butlletí fa un resum accions i fets que involucren els moviments obrers i polítics arreu d'Espanya. Crida l'atenció l'èmfasi en informar sobre fets que es van produir fora de Catalunya.
Origen de la notícia / Fonts	No es menciona l'origen de les notícies. Algunes de les peces comencen amb citacions parcials, amb l'ús d'expressions com "según las últimas informaciones...". Com és costum, hi ha continguts que inclouen fragments i declaracions literals d'altres mitjans o moviments antifranquistes, bé sigui de forma parcial o total.
Estil periodístic	No es troben posicionaments ideològics significatius. Es qualifica el govern espanyol de "feixista", però és una terminologia del tot esperable en un butlletí amb l'objectiu de desacreditar la informació legal del règim franquista.
Gèneres periodístics emprats	Els fets els quals API compta amb més informació al respecte es presenten primer, i sempre en forma de crònica.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No, el butlletí manté els seus propòsits habituals.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº33, 4 d'octubre de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Totes les peces informatives són molt breus i només responen al que, quan i com, seguint un fil cronològic per desenvolupar la notícia.
Intenció de les notícies	El butlletí fa un resum de la situació i els esdeveniments responsabilitat del moviment obrer, polític i popular que van succeir en les setmanes prèvies a la publicació del butlletí.
Origen de la notícia / Fonts	No es menciona l'origen de la font. Els fets s'introdueixen directament explicant quin dia es van produir. També s'inclouen notes i declaracions íntegres d'altres plataformes antifranyquistes. La majoria de les notícies no especifiquen quina és la plataforma darrere d'una concentració o acte, informació que API acostuma a incloure.
Estil periodístic	Només es troben posicionaments i judicis de valors en textos que no són autoria de la redacció d'API, com és el cas de les notes de premsa de plataformes com Unió Democràtica de Catalunya.
Gèneres periodístics emprats	El gènere periodístic és la notícia, però s'utilitza un fil cronològic molt marcat que pot recordar a una crònica.
Idioma	L'idioma és el castellà. Crida l'atenció que una nota d'Unió Democràtica de Catalunya s'inclou traduïda també al castellà, quan en el número 13 s'inclouen declaracions en català -sense traduir- d'aquesta mateixa organització.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº37, 13 de novembre de 1973
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	API presenta un recull cronològic que rebutja qualsevol estructura periodística. Es tracta d'un recull d'esdeveniments noticiables -sense relació uns amb altres- que expliquen fets succeïts en localitats com Barcelona, Madrid, València, Tarragona i Montcada. Molts dels fets que s'expliquen en aquesta cronologia després no s'amplien en la resta del butlletí, pel que tampoc es pot dir que aquesta cronologia serveixi de sumari del butlletí.
Intenció de les notícies	La cronologia dels fets inclosa al principi del butlletí demostra que l'objectiu d'aquest butlletí és fer un resum dels esdeveniments.
Origen de la notícia / Fonts	L'origen de la informació no es detalla a les peces del butlletí. Fins i tot s'inclou un llistat de 113 detinguts pel règim a Catalunya, amb les seves multes i la fiança exigida per la seva alliberació, però no s'especifica com s'ha aconseguit o d'on prové la informació. També s'inclouen cartes al govern que demanen la llibertat dels detinguts, però, pel context de clandestinitat, no s'explica qui signa el document.
Estil periodístic	Es troben lleugeres valoracions de l'estat del moviment obrer després de les 113 detencions, però no és una ruptura del to allunyat d'API.
Gèneres periodístics emprats	Les peces incloses a continuació de la cronologia són notícies que mantenen la linealitat cronològica com a tret característic.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	Tot i que també és informació, crida l'atenció un ampli i detallat recull de diferents casos de repressió franquista a Espanya, arribant a enumerar la fiança de 113 detinguts.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº41, 31 de gener de 1974
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Es torna a repetir l'estructura de l'anterior butlletí analitzat. Aquest número comença amb una cronologia. A diferència del cas anterior, aquesta cronologia és monotema i tracta la successió de fets posteriors a l'atemptat contra el president del govern, Carrero Blanco. Els continguts d'aquest butlletí, molt condicionats per l'atemptat contra Carrero Blanco i la condemna de mort de Salvador Puig Antich, mantenen l'estil d'API de narrar en ordre cronològic els fets.
Intenció de les notícies	L'objectiu d'aquest número és fer un resum dels fets, especialment l'atemptat i la condemna de mort, però la informació es complementa amb una actitud de denúncia per part d'API.
Origen de la notícia / Fonts	No s'explica l'origen de la informació detallada sobre l'actuació interna del règim després de la mort de Carrero Blanco, però API sí que especifica que la informació pel que fa al judici a Puig Antich prové l'ordre de processament.
Estil periodístic	Aquesta edició del butlletí és una demostració d'involucració i posicionament per part d'API. L'exemple més representatiu es pot trobar en l'apartat que parla sobre la prova balística que no es va arribar a fer al judici d'Antich. L'agència expressa que s'ha condemnat a mort a un home sense proves i a més, suggereix que existeix la voluntat d'ocultar proves per perjudicar Antich.
Gèneres periodístics emprats	L'extensió i precisió amb la qual es tracta la condemna a mort de Puig Antich és pròpia d'un reportatge. La resta del butlletí recull declaracions de plataformes antifranyquistes.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	El butlletí pretén agrupar declaracions dels diferents moviments polítics i, per primera vegada en aquest estudi, denunciar una injustícia.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº46, 3 d'abril de 1974
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies principals d'aquest número respecten els criteris periodístics. Una d'elles, sobre comiats a <i>La Vanguardia</i> , inclou un primer paràgraf que recorda al <i>lead</i> actual de les notícies. Es manté la cronologia com a base per desenvolupar els fets.
Intenció de les notícies	Resumir en detall vagues, convocatòries i actes de plataformes polítiques que es van dur a terme abans de la publicació del butlletí.
Origen de la notícia / Fonts	Les fonts citades en aquest butlletí no són rellevants. La citació de la font es produeix només quan la font és de poc prestigi i només serveix per complementar la informació de la notícia principal.
Estil periodístic	API torna al seu to habitual, lliure de valoracions i opinions personals dels redactors, tret el vocabulari que se'n pot esperar d'una publicació d'aquest tipus.
Gèneres periodístics emprats	Els dos gèneres presents en aquest butlletí són la notícia i la crònica.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº50, 9 de juny de 1974
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les peces d'aquest butlletí són notícies que responen a les 6W i que no es deixen emportar tant per la tendència a fer una narració cronològica dels esdeveniments.
Intenció de les notícies	L'objectiu és informar sobre l'actualitat dels diferents moviments la societat fent un resum d'esdeveniments, però també explicant les pròximes concentracions i actes previstos.
Origen de la notícia / Fonts	En cap notícia s'explica qui és la font o qui va estar present en els fets. Només es cita el nom de plataformes polítiques en un apartat que tracta les reaccions d'aquests moviments sobre la Revolució dels Clavells a Portugal.
Estil periodístic	API manté un to neutral i poc subjectiu per informar sobre les notícies, principalment centrades en reivindicacions obreres.
Gèneres periodístics emprats	Els dos gèneres presents en aquest número són la notícia i la crònica.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº53, 10 de juliol de 1974
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	La majoria de les notícies són molt breus, amb només un paràgraf d'extensió. Tot i això, es responen a les 6 W en cadascuna de les notícies. Els fets amb què API recull més informació es presenten d'una forma més extensa i amb una separació temàtica en apartats.
Intenció de les notícies	Recull dels fets més rellevants del panorama obrer i polític, però també s'inclouen actualitzacions sobre fets que ja s'han explicat en butlletins anteriors. En aquest cas, al número 53 amplia la informació sobre la destitució d'un general, fet que ja es va publicar dues edicions enrere.
Origen de la notícia / Fonts	No totes les notícies referencien el seu origen, però quan es menciona d'on prové la informació, API parla de "versiones" com a sinònim de la perspectiva de cadascuna de les parts (organitzacions, partits, etc.) involucrades en les notícies, a partir de la qual s'ha rebut la informació amb què treballa API. En altres peces, l'origen de la informació són les publicacions d'altres revistes clandestines, com en aquest cas, <i>Frente Libertario</i> , o bé es recullen declaracions textuais de les plataformes i organitzacions clandestines.
Estil periodístic	Estil formal i sense presència de valoracions personals o posicionament ideològic per part de l'autor i del butlletí.
Gèneres periodístics emprats	Totes les notícies presents en aquest butlletí són notícies.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº55, 3 d'octubre de 1974
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	La majoria d'aquesta informació són breus peces d'informació que no superen els dos paràgrafs, però, tot i això, responen a les 6 W.
Intenció de les notícies	Resumir i actualitzar l'estat de la qüestió sobre diferents fets relacionats al moviment polític i obrer. Una de les notícies també té la intenció d'avançar els punts a tractar en la pròxima reunió de l'Assemblea de Catalunya.
Origen de la notícia / Fonts	No s'especifica l'origen de les notícies. Només se cita quina és l'organització autora i responsable de cadascuna de les quinze reaccions envers la constitució d'una junta democràtica a Espanya.
Estil periodístic	API manté un to neutral durant tota la publicació.
Gèneres periodístics emprats	Els gèneres periodístics presents en aquest butlletí és la notícia.
Idioma	Castellà. De nou es tornen a incloure fragments originalment en català, de plataformes catalanistes, com l'Assemblea, però es tradueixen al castellà.
Altres finalitats del butlletí	La majoria de la publicació està dedicada només a recollir reaccions de les plataformes antifranquistes.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº59, 11 de febrer de 1975
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Tornen a predominar les notícies breus sobre vagues i aturades obreres. Tot i això, tant les notícies breus com les més treballades segueixen una estructura narrativa centrada en l'anàlisi de la situació en conjunt, i no una explicació cronològica dels fets.
Intenció de les notícies	L'objectiu de les notícies és actualitzar els fets més recents sobre els moviments polítics, la repressió i el moviment obrer.
Origen de la notícia / Fonts	No es menciona d'on prové la informació excepte en aquells casos on una agrupació clandestina, com aquest cas Izquierda Comunista, és la protagonista dels fets.
Estil periodístic	API s'involucra en la notícia a l'hora de tractar la repressió sobre militants del Front d'Alliberament de Catalunya, que considera com "uns fets d'extrema gravetat", protagonitzats per les autoritats.
Gèneres periodístics emprats	La notícia i la crònica.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº63, 11 de novembre de 1975
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies, la majoria extenses, es presenten una estructura més moderna, amb un primer paràgraf inicial a manera de 'lead' i el desenvolupament de la resta de la notícia
Intenció de les notícies	Recull de diferents notícies relacionades al moviment obrer i polític que van tenir lloc poc abans de la publicació del butlletí.
Origen de la notícia / Fonts	No es menciona qui ha facilitat la informació sobre els fets, però sí que se'n citen testimonis del succés, com és el cas de la declaració d'un treballador després de la mort de trenta miners a Fígols. També s'utilitzen altres publicacions i declaracions de plataformes clandestines com a origen d'una notícia.
Estil periodístic	API manté el seu habitual to neutral, inclús per tractar successos sobre detencions i altres formes de repressió del règim. Crida l'atenció aquesta imparcialitat, en un moment en què API centrava els seus continguts en la vida política i la repressió que es vivia a Catalunya i altres indrets de l'estat.
Gèneres periodístics emprats	La notícia és el principal mètode per traslladar els fets, tot i que també s'inclouen notes de premsa d'altres plataformes.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº61, 13 d'octubre de 1975
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les informacions compleixen amb les 6 W i abandonen el fil cronològic com a mètode per desenvolupar la notícia. La narració dels fets és acurada i contextualitza, amb uns primers paràgrafs on se situa la informació més important.
Intenció de les notícies	Tot i que l'objectiu principal és informar sobre les notícies, en aquest número també hi ha una intenció de denunciar la repressió franquista.
Origen de la notícia / Fonts	Es parla que les notícies provenen de "fonts ben informades", però no s'esmenta quin és el seu origen. API també acostuma a recórrer a altres documents produïts per l'agència o altres números del butlletí com a font inicial de la notícia, seguint l'estructura: <i>"Como se avanzó en el boletín Nº60 de API..."</i> . S'arriba a incloure un telegrama enviat al mateix Franco en persona, però no s'esmenta com s'ha arribat a conèixer aquesta informació.
Estil periodístic	API abandona el to neutral i càrrega contra el règim franquista, a qui acusa d'ignorar l'opinió pública i internacional després de l'assassinat de dos militants d'ETA i tres del FRAP.
Presència i valor d'imatges	No.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	Aquest és el primer número que es publica des de l'aturada d'activitat entre abril / maig i octubre de 1975. API, a més d'informar, torna a reivindicar la necessitat de col·laboració entre plataformes antifranyquistes, imprescindible per a què l'agència pugui treballar la informació.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº65, 15 de desembre de 1972
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies responen a una estructura més propera al periodisme actual, amb una presentació dels fets i de les 6 W en les primeres línies de text.
Intenció de les notícies	Com és habitual, API narra els fets que han passat des de la publicació de la darrera edició del butlletí.
Origen de la notícia / Fonts	No es menciona l'origen de la notícia, tot i que s'inclouen notícies de fets que han passat a l'estranger, cap de les notícies es signa ni s'esmenta qui ha estat la font de la notícia.
Estil periodístic	API manté el to neutral excepte a l'hora de tractar la repressió, on s'adquireix una actitud de denúncia dels fets.
Gèneres periodístics emprats	La notícia és el principal mètode per traslladar els fets, tot i que també s'inclouen notes de premsa d'altres plataformes.
Idioma	Castellà.
Altres finalitats del butlletí	No.

ANÀLISI DE CONTINGUT	
Unitat de context	Nº69, 30 de març de 1975
Unitats de registre	
Estructura de les notícies	Les notícies presenten una estructura més actual, tot i que encara existeix una tendència a explicar un fet amb una narració cronològica i no amb una contextualització i descripció acurada de la situació.
Intenció de les notícies	La intenció és informar sobre els darrers esdeveniments relacionats al moviment polític i la repressió.
Origen de la notícia / Fonts	No s'identifica les fonts mencionades. Es tracta de "portaveus autoritzats" de x plataforma o de "fonts ben informades", però en cas que es citi l'origen de la notícia, es busca protegir la font. API se cita a si mateixa i reproduïx fragments d'altres butlletins o d'informacions urgents.
Estil periodístic	Tot i que es busca mantenir un to neutral, al butlletí es poden trobar adjectius i expressions que denoten una ideologia esquerrana i crítica amb el règim al darrere.
Gèneres periodístics emprats	La notícia torna a ser el gènere més predominant, tot i que també està present la crònica.
Idioma	Es tracta de la tercera publicació tant en català com en castellà. Ja es va fer amb el número 66 i 68 del butlletí.
Altres finalitats del butlletí	No.

